

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 68 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindriftsavtalen 2015/2016, og endringer
i statsbudsjettet 2015 m.m.

Innhold

1	Reindrifftsavtalen 2015/2016	5	5	Bruk av mindreforbruket fra 2014 kapittel 1151 post 75 og post 79	30
1.1	Innledning	5		Infrastrukturiltak som legger til rette for slakting av rein	30
1.2	Sametingets innspill	5		Videreutvikling av reindriffts arealbrukskart	30
1.3	Forhandlingene 2015	6	5.1	Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein	31
2	Politiske føringer	9	5.2	Implementering av nytt rapporteringssystem	31
2.1	Grunnlaget for forhandlingene	9		Tiltak for økt internkontroll og selvstyre	32
2.2	Mål for reindriffts politikken	9	5.3	Prosjekt for fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder	32
2.3	Reindrifftsavtalen som reindriffts politisk virkemiddel	9	5.4	Prosjekt – bruk av merket «Rein – helten på vidda»	33
2.4	Inneværende reindrifftsavtale	10		Implementering av nytt klassifiseringssystem	33
2.5	Satsingsområder for Reindrifftsavtalen 2015/2016	10	5.5		
			5.6		
3	Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen	12	5.7	Nærmere om Reindrifftsavtalen 2015/2016	34
3.1	Totalregnskapet for reindrifften ...	12		Økonomisk ramme og periode	34
3.2	Totalregnskapet for 2013 etter reinbeiteområde	12	5.8	Priser	34
3.3	Siidaandelens økonomi	16		Utviklings- og investeringstiltak ...	34
4	Sentrale politikkområder	19	6	Økonomisk ramme	34
4.1	Innledning	19		Kvinnerettede tiltak	34
4.2	Tilpasning av reintallet til beiteressursen	20	6.1	Forskning og utvikling	34
4.2.1	Gjennomgang av reintallsprosessen	20	6.2	Konfliktforebyggende tiltak	35
4.2.2	Status for reintallsprosessen	20	6.3	Utviklingsprogrammet	35
4.2.3	Bruk av sanksjoner	20	6.3.1	Fagbrevordningen	36
4.2.4	Status sanksjoner	21	6.3.2	Markedstiltak	36
4.2.5	Oppfølging av arbeidsgruppe vedrørende reintallstilpasningen ..	21	6.3.3	Pramming av rein	37
4.3	Nærmere om fastsetting av bruksregler for fellesbeitedistriktene i Vest-Finnmark	21	6.3.4	Reindrifftsanlegg	37
4.4	Ny melding til Stortinget om bærekraft i reindrifften	22	6.3.5	Protect Sápmi	37
4.5	Markedsforhold	22	6.3.6	Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	38
4.5.1	Innledning	22	6.3.7	Nytt klassifiseringssystem	38
4.5.2	Slakting og omsetning av reinkjøtt	23	6.3.8	Reindriffts faglig medvirkning og deltagelse i regional forvaltning ...	38
4.5.3	Privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet	23	6.3.9	Andre ordninger som sorterer under RUF	38
4.6	Tap av rein til rovvilt	23	6.3.10	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	39
4.7	Sikring av reindriffts arealer	24	6.3.11	Generelle vilkår	39
4.8	Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer	25	6.3.12	Distrikttilskudd	39
4.9	Grenseoverskridende reindrifft mellom Norge og Sverige	26	6.3.13	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	40
4.10	Radioaktivitetstiltak i reindrifften ..	27	6.3.14	Frakttilskudd	40
4.11	Tiltak mot togpåkørsler av rein ...	28	6.4	Velferdsordninger	41
4.12	Tamreinlagene	28	6.5	Organisasjonstilskudd	41
			6.6		

6.7	Importordninger	41	Vedlegg		
6.8	Regelverk	42	1	Reindrifftsavtale	
7	Endringer i statsbudsjettet		2	1. juli 2015–30. juni 2016	45
	2015	43	3	Sluttprotokoll fra reindrifftsavtale-	
				forhandlingene 2015	48
				Tabellvedlegg	57
	Forslag til vedtak om Reindrifftsavtalen				
	2015/2016, og endringer i stats-				
	budsjettet 2015 m.m.	44			

Prop. 68 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m.

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 20. mars 2015,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Reindrifftsavtalen 2015/2016

1.1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2015/2016, og med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2015 m.m. Stortinget godkjente den 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindriften* (St.prp. nr. 66 (1992–93), og ga Landbruks- og matdepartementet (LMD) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsneringen.

Forhandlinger om Reindrifftsavtalen 2015/2016 ble innledet 12. januar 2015. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 17. februar 2015 til enighet om ny avtale. Avtalen gjelder for perioden 1. juli 2015 – 30. juni 2016.

Rammen for Reindrifftsavtalen 2015/2016 er på 113,0 mill. kroner. Dette er en økning på 1,5 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2015.

Avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet følger kalenderåret. Dette innebærer at årets forhandlinger om avtalens økono-

miske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2016. Bevilgningen innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2015–2016) for Landbruks- og matdepartementet. Imidlertid fremmes proposisjonen om reindrifftsavtalen som tidligere for behandling i vårsesjonen. Det forutsettes at Stortinget i sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2016.

1.2 Sametingets innspill

I forbindelse med de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene har Sametinget observatørstatus, og følger forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne forhandlingsmøtene på Statens side. Videre gis Sametinget i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften* anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før Stortinget behandler den årlige stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen.

Sametinget behandler spørsmål knyttet til reindrifftsavtaleforhandlingene under ett av sine plenums møter på høsten. Før Staten legger fram sitt tilbud, avholdes det et møte mellom politisk ledelse i LMD og Sametinget. Under dette møtet utdyper Sametinget sitt innspill. I forkant av forhandlingene gjennomfører også Sametinget et møte med NRL. Videre kan Sametingsrådet avgi en uttalelse om den fremforhandlede avtalen under rådsmøte i mai/juni.

Sametinget behandlet og avga sitt innspill til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 i desember 2014, og møte mellom Sametinget og LMD ble avholdt 9. desember 2014.

Sametinget fremmet i sitt innspill til Reindrifftsavtalen for 2015/2016 forslag som berørte følgende områder:

- Sikring av arealgrunnlaget for reindriften
- Økonomisk utvikling i reindriffts næringen
- Sikring av reindriften som familiebasert og kulturbærende næring
- Likestilling
- Rekruttering og generasjonsoverganger
- Velferdsordninger
- Bærekraftig reindrift
- Reintallstilpasningen i Finnmark
- Rovvilt
- Avgiftslettelser på driftsmidler
- Norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Sametinget er positive til en reindrifftsavtale som støtter opp om næringsaspektet, men mener at denne satsingen i alt for stor grad har gått utover det kulturelle aspektet i næringen. Sametinget viser til at myndighetene også har et ansvar for å opprettholde og styrke reindriften som en familiebasert næring, og som en hjørnestein i samisk kultur. Videre at reindrifftsavtalen er hovedverktøyet for realisering av reindriffts politikken, og at reindrifftsavtalen også må hensynta dette.

1.3 Forhandlingene 2015

Forhandlingene om reindrifftsavtalen er gjennomført i tråd med regjeringens politiske plattform og samarbeidsavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti. Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindrifftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 startet den 12. januar 2015 i Oslo ved at NRL overleverte sitt krav til Staten. Kravet hadde en økonomisk ramme på 126,05 mill. kroner, en

økning på 14,55 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 111,5 mill. kroner.

NRL krevde at forhandlingsresultatet skulle medføre:

- Bedre sikring av reindriffts arealer
- Økning av inntektene til reindriffts næringen
- Sikre stabile og forutsigbare markedsordninger
- Bedre rammevilkårene for reinbeitedistriktene

NRLs krav omfattet en rekke tiltak som de mener er viktige å få gjennomført for å kunne oppnå målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. I den forbindelse ble betydningen av at reindrifftsavtalen skal være et verktøy for å videreutvikle den tradisjonelle reindriften, der målet er å legge til rette for en positiv og fremtidsrettet næring i alle deler av landet, understreket.

De kostnadssenkende og direkte tilskuddene ble foreslått videreført med enkelte justeringer og satsøkninger. Konkret ble det bl.a. foreslått at sideordnede rekrutteringsandeler sidestilles med siidaandeler i tilskuddsammenheng. Videre ble det krevd en økning av distriktstilskuddet for bedre å legge til rette for at distriktene skal kunne ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. I tillegg ble det foreslått en økning av prosenten for beregning av produksjonstilskuddet fra 35 pst. til 40 pst. av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter for de med mindre enn 300 rein i vårflokk. Det ble også krevd at omsetningsgrensen på 600.000 kroner fjernes. Satsen for kalveslaktetilskuddet ble foreslått økt til 400 kroner per kalv og ektefellestilskuddet ble foreslått økt til 42.500 kroner.

Rammen for Reindriffts utviklingsfond ble foreslått økt for å styrke bl.a. reindriffts infrastruktur og sikre rekrutteringen til næringen. I tillegg ble det fremmet en rekke krav på utsiden av forhandlingene knyttet til bl.a. reintallsprosessen, arealforvaltning, fastsetting av siidagrensene innenfor vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark, rovviltforvaltning, avgifter i reindriften, tollfritak for reinfôr, tiltak for å redusere togpåkjørslar, samt tiltak for å sikre og bedre rammebetingelsene for reindriften i Trollheimen.

Staten la fram sitt tilbud den 29. januar 2015. Tilbudet hadde en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2015/2016 på 109,5 mill. kroner. Dette var en reduksjon på 2,0 mill. kroner i forhold til inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2015.

Staten påpekte i sitt tilbud at reindriffts politikken bør føres videre basert på Stortingets forut-

setninger og ut fra den situasjonen man står overfor i næringen. Videre at det er en politisk målsetting å arbeide for å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse la tilbudet opp til å tilrettelegge for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Staten viste til at i slutfasen av pågående prosess med tilpasning av reintall er det viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddssystem hvor de direkte tilskuddene er knyttet til verdien av det som produseres. Dette vil bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. I tillegg vil en videreføring støtte opp om de reindrifftsutøverne som følger opp gitte reduksjonsvedtak. I den forbindelse ble det påpekt at siidaandeler som ikke følger reduksjonskravene, heller ikke vil være tilskuddsberettiget.

For å få bedre oversikt og enklere kontroll av det som slaktes, samt å legge til rette for økt inntjening hos den enkelte reineier, viste Staten til nødvendigheten av å se på hele verdikjeden fra vidde til bord. I den forbindelse understreket Staten nødvendigheten av at det blir innført et pliktig nytt rapporterings- og klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Et felles nytt rapporteringssystem vil både bidra til en mer effektiv rapportering og en betydelig forenkling av dagens system. Nytt klassifiseringssystem vil på sin side bidra til å premiere levering av slakterein med god kjøttfylde, og dermed stimulere reineierne til å øke inntjeningen av den enkelte rein.

I tilbudet ble det orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige på grunn av at Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er på plass, som tidligere år vil bli løst på utsiden av reindrifftsavtalen. I den forbindelse ble det vist til at det vil bli fremmet forslag for Stortinget om en omdisponering på 2,1 mill. kroner fra kapittel 1142 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2015.

Staten viste til at foreløpige regnskapstall for 2014 viste et mindreforbruk på om lag 9,0 mill. kroner over post 75, og 1,4 mill. kroner over post 79. Under forutsetning om at dette mindreforbruket blir godkjent overført til 2015, samt at mindreforbruket blir godkjent overført fra post 75 til post 51, foreslo Staten at mindreforbruket blir benyttet til følgende tiltak:

- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slaktning av rein.
- Videreutvikling av reindriffts arealbrukskart.
- Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein.

- Tiltak for økt internkontroll og selvstyre.
- Prosjekt for fjerning av både gammelt gjerde-materiell og ulovlige gjerder.

Staten orienterte også om reindrifftsfradraget i sitt tilbud. Reindrifftsfradraget ble innført i 2003 og gir mulighet til fradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra reindrifften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Siden 2009 har reindrifftsfradraget fulgt økningen av jordbruksfradraget. Staten påpekte i tilbudet at den økonomiske rammen som ble lagt fram må sees i sammenheng med reindrifftsfradraget.

Statens tilbud tydeliggjorde en prioritering av de produksjonsrettede tilskuddene. For å legge til rette for den nødvendige prioriteringen, samt følge opp Regjeringens målsetting om forenklinger, la tilbudet opp til å utvikle ektefelle/samboer-tillegget.

Etter at krav og tilbud var fremlagt, ble det gjennomført tre forhandlingsrunder.

Forhandlingene ble sluttført den 17. februar 2015. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindriffts-næringen på i alt 113,0 mill. kroner. Dette er en økning på 1,5 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale.

Reindrifftsavtalen 2015/2016 sitt hovedmål er å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Reindrifften er nå inne i slutfasen av den treårsperioden som Reindrifftsstyret har satt for gjennomføring av reintallsreduksjonen. I denne situasjonen er det viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddssystem hvor de direkte tilskuddene er knyttet til verdien av det som produseres. Dette vil bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. I tillegg vil en videreføring støtte opp om de reindrifftsutøverne som har fulgt opp gitte reduksjonsvedtak.

Reindrifftsavtalen 2015/2016 prioriterer særlig tiltak som bidrar til økt slaktning og omsetning av reinkjøtt. Det legges til rette i alle ledd for å nå de reindrifftspolitiske målene. Infrastrukturen i reindrifften styrkes. Reineierne stimuleres til økt slakteuttak gjennom en økning av de produksjonsrettede tilskuddene. Samtidig legges det til rette for merkenøytral markedsføring i regi av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt.

For å få bedre oversikt og enklere kontroll av hva som slaktes, samt å legge til rette for økt inntjening hos den enkelte reineier, er det nødvendig å se på hele verdikjeden fra vidde til bord. Det innføres et nytt rapporterings- og klassifiseringssystem

tem for reinkjøtt. De nye systemene skal være operative fra høsten 2015.

Reindrifften er i en unik posisjon ved at potensialet for økt verdiskaping er langt høyere enn det som utnyttes i dag. Det er derfor sentralt at det legges til rette for at reindrifften får utnyttet dette potensialet. Over Reindrifftsavtalen 2015/2016 stimuleres det bl.a. til økt produksjon og aktiviteter knyttet til reiseliv og formidling av reindriffts-samisk kultur og levesett. I tillegg er reindrifften en unik arena for læring og omsorg der flere generasjoner reineiere kan utøve en næring og kultur i fellesskap. I den forbindelse legges det opp til å utvikle en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften.

Som et tiltak og viktig verktøy i arbeidet med å sikre reindrifftens arealer, legges det opp til en utvikling av reindrifftens arealbrukskart.

Samlet sett gir den fremforhandlede avtalen grunnlag for økt inntjening gjennom økt slakteut-tak og verdiskaping hos den enkelte reindrifftsut-øver. Samtidig underbygger den fremforhandlede

avtalen den dreining man har hatt i reindrifftsav-talens virkemidler de senere årene, med vektleg-ging av næringsretting og tilrettelegging for de reindrifftsutøverne som har reindrifft som hoved-virksomhet. Den helhetstenking som ligger bak den fremforhandlede avtalen gir grunnlag for en positiv utvikling og økt inntjening hos den enkelte reineier, noe som også er av stor betydning for ivaretagelse og utvikling av den reindrifftsamiske kulturen.

I tillegg til selve avtalen, vises det i sluttproto-kollen til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kapittel 1142 til finansiering av kostnader vedrø-rende radioaktivitet i reinkjøtt i 2015. Det er enig-het om at regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2015/2016 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Som vedlegg til proposisjonen følger Reindrifftsavtalen for 2015/2016, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene.

2 Politiske føringer

2.1 Grunnlaget for forhandlingene

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund den 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet (LMD) og NRL føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftsneringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken. Tiltakene skal omfatte økonomiske virkemidler. Partene skal også kunne kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av neringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken.

I tilfelle brudd i forhandlingene, fremmer Staten, ved LMD, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

2.2 Mål for reindrifftspolitikken

Mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991–92) *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991–92). I innstillingen konkretiseres «En bærekraftig reindrift» gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991–92) har Stortinget to ganger i året behandlet reindrifftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen, men det er også gjennomført løpende og nødvendige tilpasninger, og nye momenter i forvaltningen av reindriften har blitt vektlagt.

Våren 2012 behandlet Stortinget Meld. St. 9 (2011–2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til daværende regjeringens reindrifftspolitikk. I innstillingen viste Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre en bærekraftig reindrifftsnering gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understrekte komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

Regjeringen Solberg har en politisk målsetting om å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell markedsorientert nering som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse ønsker regjeringen å legge til rette for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

I regjeringens politiske plattform vises det til at reindriften er en viktig nering i deler av landet. Den sikrer matproduksjon og utgjør livsgrunnlaget for mange mennesker. Videre at neringen er en forutsetning for samisk kultur og samfunnsniv. Det vises også til samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti hvor det bl.a. fremgår at avtaleinstituttet i landbruket opprettholdes. Videre at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet.

2.3 Reindrifftsavtalen som reindriffts-politisk virkemiddel

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i neringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer neringen til enhver tid står overfor.

Fra og med Reindrifftsavtalen 2003/04 er tilskuddsordningene lagt vesentlig om i forhold til tidligere. Tilskuddene til siidaandeler og tamrein-

lag er endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

Dagens tilskuddsordninger for reindriffts-næringen har hatt en annen utvikling i forhold til det øvrige landbruket hvor man de siste år, både nasjonalt og internasjonalt, har redusert de produksjonsavhengige tilskuddene til fordel for mer produksjonsnøytrale ordninger. Bakgrunnen for dette er at man ønsker å stimulere til økt slakteuttak og produksjon per dyr.

Dagens tilskuddssystem har hatt en positiv effekt på slakteuttaket og verdiskapingen i reindrifften. Det har bidratt samlet sett til å øke forutsigbarheten i næringen, samt bidratt til en forenkling i forvaltningen av de ulike tilskuddsordningene.

De siste reindrifftsavtalene har lagt større vekt på næringsretting for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. De produksjonsrettede tilskuddene har blitt prioritert på bekostning av tilskudd som ikke direkte stimulerer til økt slakting og omsetning. Også for Reindrifftsens utviklingsfond (RUF) er tiltak som legger til rette for økt slakting og omsetning blitt prioritert.

Gjennom reintallsprosessen har det blitt mulig å knytte sammen virkemidlene over reindrifftsavtalen og reindrifftsloven. Konkret har dette medført at de som ikke har fulgt opp vedtak om øvre reintall, har fått betydelige avkortinger.

2.4 Inneværende reindrifftsavtale

Reindrifftsavtalen 2014/2015 var den første reindrifftsavtalen som Regjeringen Solberg har inngått med NRL. Denne avtalen trådte i kraft 1. juli 2014, og er gjeldende fram til 30. juni 2015. Foruten målsettingen om at denne avtalen skal bidra til å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell markedsorientert næring, skal avtalen bidra til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, samt legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015 var regjeringen særlig bevisst viktigheten av at både reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre og trekker i samme retning. Tilsva-

rende at øvrige økonomiske virkemidler også blir sett i sammenheng med disse virkemidlene. I den forbindelse ble det vist til at godkjente bruksregler vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen fremover, og at det er en forutsetning for at en rekke av reindrifftslovens bestemmelser kommer til anvendelse. I dette ligger det at siidaandeler som ikke reduserer dyretallet i henhold til gitte reduksjonsvedtak, ikke vil være tilskuddsberettiget. Videre ble det vist til at det ikke vil bli gitt rovvilterstatning for udokumenterte tap av rein til siidaandeler som ikke følger opp gitte reintallsvedtak.

Ett annet område som hadde særlig oppmerksomhet i forbindelse med inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015, var forenkling av virkemiddelbruken og reduksjon av byråkratiet. Dette ble fulgt opp ved at ordninger ble avviklet og tidligere øremerkinger ble opphevet. Samtidig ble det ikke etablert noen nye tilskuddsordninger.

Ved Stortingets behandling av Prop. 108 S (2013–2014) *Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.* leverte næringskomiteen en samlet innstilling, jf. Innst. 282 S (2013–2014). Komiteen viste da til at avtalens hovedmål er å utvikle reindrifften til en rasjonell markedsorientert næring, som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, at reindrifften må få utnytte potensialet for verdiskaping, og at forutsetningen for en moderne næring er kunnskap om økologisk bærekraft og marked.

2.5 Satsingsområder for Reindrifftsavtalen 2015/2016

Det er en politisk målsetting å videreføre og styrke arbeidet med å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I sluttfasen av pågående prosess med tilpasning av reintall er det viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddssystem hvor de direkte tilskuddene er knyttet til verdien av det som produseres. Dette vil bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet omkring ordningene over reindrifftsavtalen. I tillegg vil en videreføring støtte opp om de reindrifftsutøverne som følger opp gitte reduksjonsvedtak. I den forbindelse påpekes det at siidaandeler som ikke følger reduksjonskravene, heller ikke vil være tilskuddsberettiget.

For å få bedre oversikt over og enklere kontroll av det som slaktes, samt å legge til rette for økt inntjening hos den enkelte reieneier, er det nødvendig å se på hele verdikjeden fra vidde til

bord. I den forbindelse er det en målsetting å innføre et nytt rapporterings- og klassifiseringssystem som er operativt fra og med slaktesesongen 2015/2016. Et nytt rapporteringssystem vil både bidra til en mer effektiv rapportering og en betydelig forenkling av dagens system. Nytt klassifiseringssystem vil på sin side bidra til å premiere levering av slakterein med god kjøttfylde, og derved stimulere reineierne til å øke inntjeningen av den enkelte rein.

Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt har gjennom sitt arbeid bidratt til en positiv utvikling av markedet for reinsdyrkjøtt. Det er viktig at det fortsatt legges til rette for at arbeidet i utvalget videreføres. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det legges opp til å intensivere arbeidet med å få bedriftene på en hensiktsmessig måte til å bidra til en slik finansiering.

Det er slaktet betydelig mindre rein de fire siste årene sammenlignet med tidligere år. I 2013 var det slaktet 70.000 rein, og i 2014 viser foreløpige tall et slakteuttak på om lag 60.000 rein. Noe av forklaringen bak det lave slakteuttaket er store tap og lav kalvetilgang i enkelte distrikt våren/sommeren 2014. Til sammenligning var slakteuttaket i toppåret 2010 på 80.200 rein på listeførte slakterier. Et uttak på 60.000 rein er ikke tilstrekkelig til å få reintallet redusert til fastsatt nivå i Finnmark. Markedet for reinkjøtt er svært bra. Reinkjøttbedriftene har god avsetning og lagrene er tilnærmet tomme. Det gode markedet har ikke reieierne i enkelte områder benyttet seg av.

Manglende slakting innebærer større utfordringer med å tilpasse reintallet. I tillegg medfører manglende slakting at reinkjøttbedriftene kan miste sine leveringsavtaler. Når reinkjøttbransjen ikke er leveringsdyktig, vil den forutsigbarheten og tilliten til reinkjøttet som nå er bygd opp gjennom de siste årene bortfalle.

Tettheten av rein er nå slik i mange distrikter at næringen ikke er økonomisk bærekraftig.

Kostnadene ligger langt over produksjonsinntektene. Ved en reduksjon i tettheten vil vektene på reinen øke. Økte vekter gir bedre kjøttfylde og derved bedre pris. Et tilpasset reintall gir altså grunnlag for en økonomisk bærekraftig reindrift.

Med dette som utgangspunkt, er det viktig at reindrifftsavtalen stimulerer og legger til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

Reindriften har hatt en annen utvikling enn øvrige primærnæringer når det gjelder antall utøvere. I jord- og skogbruket har antall utøvere blitt betydelig redusert de siste tiårene, mens antallet i reindriften har økt. Per i dag er situasjonen slik at det er flere som ønsker å starte med reindrift enn det er plass til. I denne situasjonen legges det ikke opp til å prioritere tiltak som stimulerer til økt rekruttering til næringen.

Reindriften største utfordring på lang sikt er å sikre reindriften arealer. Et sentralt tiltak for å møte denne utfordringen er utvikling av reindriften arealbrukskart. Arealbrukskartene vil være effektive underlag i arbeidet med å synliggjøre reindriften bruk av arealer, og utviklingen av ulike typer inngrep som har funnet sted innenfor reinbeiteområdene.

For å lykkes med reintallstilpassingen, er det sentralt at de økonomiske ordningene virker i samme retning. Et tiltak som bygger opp om dette er at det ikke gis rovvilterstatning for udokumenterte tap av rein til siidaandeler som ikke følger opp reintallsvedtak. Tiltaket krever ikke en lovendring, men er en oppfølging av gjeldende regelverk. Det legges opp til en videreføring av dette tiltaket.

I henhold til Sundvolden-erklæringen er det en målsetting å redusere byråkratiet og å gjennomføre forenklinger i virkemiddelbruken. Dette er fulgt opp gjennom Reindrifftsavtalen 2015/2016 ved at det bl.a. legges opp til forenklinger i flere av tilskuddsforskriftene, og ved at det innføres et nytt rapporteringssystem. Samtidig etableres ingen nye direkte tilskuddsordninger.

3 Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen

3.1 Totalregnskapet for reindriften

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet, og har til oppgave hvert år å legge fram et totalregnskap for næringen. Regnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for reindrifftsforhandlingene. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriffts-næringen i Norge.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2012 til 2013. Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres fra 80,5 mill. kroner i 2012 til 59,1 mill. kroner i 2013 (-21,4 mill. kroner). Målt per årsverk har vederlag til arbeid og egenkapital en nedgang fra 85.700 kroner i 2012 til 62.100 kroner i 2013, og målt per siidaandel har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 142.000 kroner i 2012 til 103.600 kroner i 2013.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 122,8 mill. kroner i 2012 til 117,8 mill. kroner i 2013 (-5,0 mill. kroner), hovedsakelig som følge av en endring i livdyrverdien på -13,7 mill. kroner. Kjøttinntektene økte fra 109,8 mill. kroner i 2012 til 114,1 mill. kroner i 2013 (4,2 mill. kroner). Økningen har sammenheng med en prisøkning. Postene «andre produksjonsbaserte inntekter» og «binæringsinntekter» øker med henholdsvis 2,9 mill. kroner og 1,6 mill. kroner fra 2012 til 2013.

Sum statstilskudd øker fra 65,4 mill. kroner i 2012 til 70,6 mill. kroner i 2013 (5,2 mill. kroner). Dette skyldes en økning i ordinære tilskudd.

Erstatningene for tap av rein reduseres fra 72,7 mill. kroner i 2012 til 67,7 mill. kroner i 2013 (-4,9 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep hadde en økning fra 3,3 mill. kroner i 2012 til 4,1 mill. kroner i 2013 (0,8 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene fra 264,3 mill. kroner i 2012 til 260,3 mill. kroner i 2013 (-3,9 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader økte fra 137,9 mill. kroner i 2012 til 153,4 mill. kroner i 2013 (15,5 mill. kroner). Felleskostnadene har også en økning fra 27,2 mill. kroner i 2012 til 28,8 mill. kro-

ner i 2013 (1,6 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader er uendret fra 2012 til 2013 på 9,2 mill. kroner. I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 174,3 mill. kroner i 2012 til 191,3 mill. kroner i 2013 (17,1 mill. kroner).

Foruten en reduksjon i kostnadene fra 2010 til 2011 har kostnadene fra og med 2006 hatt en markant økning. De største utgiftene er til avskrivninger (23 pst.) og til kjøretøy og maskiner (18 pst.)

Renter på lånt kapital reduseres fra 9,5 mill. kroner i 2012 til 9,2 mill. kroner i 2013 (0,3 mill. kroner).

Foreløpige tall viser en mer positiv utvikling i 2014. Hovedårsaken til dette er en økning i slakteuttaket og en økning i prisen. Selv om foreløpige tall for 2014 viser en mer positiv utvikling, fremstår den økonomiske utviklingen som bekymringsfull med hensyn til målet om økonomisk bærekraft.

3.2 Totalregnskapet for 2013 etter reinbeiteområde

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2013 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for Sør-Trøndelag, som ligger høyest, utgjør 264.200 kroner per årsverk. For Vest-Finnmark som ligger lavest, utgjør det -2.664 kroner per årsverk. Det er i regnskapet foretatt en oppsplitting av Øst-Finnmark i soner, se tabell 3.3. Her viser tilsvarende beregning at Kautokeino vest ligger lavest med -34.221 kroner per årsverk, mens Polmak/Varanger ligger høyest med 315.119 kroner per årsverk.

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reinntall og flokksammensetning. Tabell 3.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Tabell 3.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2010–13, samt budsjett 2014 (1.000 kroner)

Regnskapsposter	Budsjett ¹				
	2010	2011	2012	2013	2014
Produksjonsbaserte inntekter:	174 259	142 660	122 825	117 844	128 500
Kjøtt og biprodukter	141 201	117 554	109 838	114 110	110 900
Endring i reinhjordverdien	3 696	-3 905	-16 039	-29 781	-15 900
Binæringsinntekter	6 077	3 582	3 659	5 293	5 300
Andre ²	23 284	25 429	25 367	28 222	28 200
Statstilskudd:	87 198	76 878	65 438	70 628	81 600
Ordinære tilskudd	57 824	53 367	42 643	50 308	58 100
Andre tilskudd	15 391	12 078	13 758	12 800	14 800
Ekstraordinære tilskudd	0	463	579	579	0
Tilskudd til binæringer	4 082	1 664	2 668	1 105	2 700
Verdiskapingsprogram	2 830	1 949	873	944	900
Tiltak mot radioaktivitet	837	1 532	835	715	900
Konflikt.demp. tiltak rovvilt	6 233	5 825	4082	4 177	4 200
Erstatninger:	72 155	79 904	76 000	71 861	73 900
Tap av rein	66 082	76 098	72 672	67 725	69 500
Arealinngrep	6 073	3 806	3 328	4 136	4 400
Sum inntekter:	333 611	299 443	264 262	260 333	284 000
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	139 307	130 724	137 905	153 435	157 408
Felleskostnader	25 601	23 799	27 170	28 754	29 500
Kostnader i tamreinlag	7 799	8 893	9 178	9 159	9 800
Sum kostnader:	172 707	163 416	174 253	191 347	196 708
Vederlag for arbeid og kapital	160 905	136 027	90 009	68 986	87 292
Renter på lånt kapital	8 354	9 720	9 520	9 159	9 900
Totalt (1.000 kr)	152 551	126 307	80 489	59 130	77 392
Per årsverk (kr)	152 857	126 560	85 700	62 112	81 294
Per siidaandel (kr)	266 232	221 203	141 957	103 556	135 538
Sum årsverk	998	998	939	952	955
Antall siidaandeler ³	574	573	567	571	571

¹ Det presenteres her et budsjett for 2014 i stedet for foreløpig regnskap. Dette har sin årsak i at regnskapstallene ennå ikke foreligger.

² Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

³ Antall årsverk for tamreinlagene (39) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tabell 3.2 Totalregnskap for 2013 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr)

Reinbeite-område	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.
Prod.baserte innt.	36 328	26 028	6 451	8 296	11 598	15 302
Kjøtt og biprod.	37 168	32 654	4 352	5 317	7 173	14 064
Endr. i reinhjordverdi	-12 361	-12 079	-1 383	-1 377	-643	-2 397
Binæringsinntekter	999	1 967	199	215	259	1 654
Andre prod.bas.innt.	10 523	3 485	3 283	4 141	4 808	1 981
Statstilskudd:	21 665	23 014	4 057	7 732	4 764	5 858
Ordinære tilskudd	17 705	14 186	2 441	3 315	3 668	5 858
Andre tilskudd	2 133	8 131	1 052	1 334	150	0
Ekstraord. tilskudd	425	0	0	0	81	0
Tilskudd til binæringer	126	538	354	87	0	0
Verdiskapingsprogr.	852	0	0	92	0	0
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	51	335	0
Konfl.demp.rovvilt	425	159	210	2 853	530	0
Erstatninger:	22 199	11 072	11 136	14 389	9 515	3 146
Tap av rein	20 003	10 089	11 136	13 719	9 226	3 146
Arealinngrep	2 195	982	0	669	289	0
Sum inntekter	80 192	60 114	21 644	30 416	25 877	24 307
Kostnader:						
Siidaandelenes kostn.	53 188	52 026	10 530	18 019	10 154	9 518
Felleskostnader	9 109	4 915	4 817	5 998	1 985	1 930
Kostn. i tamreinlag						
Sum kostnader	62 298	56 941	15 347	24 017	12 138	11 448
Vederlag for arbeid og kapital	17 894	3 173	6 298	6 399	13 739	12 859
Renter på lånt kapital	2 924	4 185	622	858	520	703
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	14 971	-1 012	5 676	5 542	13 219	12 157
Per årsverk (kr)	49 085	-2 664	90 093	82 711	254 209	264 274
Per siidaandel (kr) ¹	89 646	-4 843	118 248	138 540	338 945	419 193
Sum årsverk	305	380	63	67	52	46
Antall siidaandeler	167	209	48	40	39	29

¹ Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall siidaandeler, dvs siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen rein inngår i beregningen.

Tabell 3.3 Totalregnskap for 2013 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Reinbeite-område	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	20 677	9 924	5 728	7 631	10 201	8 318
Kjøtt og biprodukter	18 403	7 329	11 436	10 419	12 802	9 555
Endring i reinhjordverdien	-2 968	-1 869	-7 524	-3 988	-5 814	-2 276
Binæringsinntekter	261	378	360	475	1 060	433
Andre	4 980	4 086	1 457	726	2 154	606
Statstilskudd:	9 732	5 179	6 628	7 443	8 722	5 311
Ordinære tilskudd	9 382	4 092	4 230	4 774	6 604	2 808
Andre tilskudd	200	150	1 783	2 659	2 009	2 463
Ekstraordinære tilskudd	0	0	425	0	0	0
Tilskudd til binæringer	0	0	0	0	0	0
Verdiskapingsprogram	0	852	0	0	0	0
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	150	85	190	10	109	40
Erstatninger:	8 081	6 750	7 368	2 044	5 635	3 394
Tap av rein	7 926	4 710	7 368	2 025	5 295	2 770
Arealinngrep	156	2 039	0	19	340	624
Sum inntekter	38 491	21 852	19 723	17 118	24 558	17 022
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	17 895	18 689	16 604	15 298	19 429	17 299
Felleskostnader	3 790	1 418	3 902	666	2 570	1 678
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	21 685	20 107	20 506	15 964	21 999	18 978
Vederlag for arbeid og kapital	16 806	1 745	-782	1 153	2 559	-1 956
Renter på lånt kapital	735	1 286	903	1 254	1 978	953
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	16 071	460	-1 686	-100	581	-2 909
Per årsverk(kr)	315 119	4 217	-11 626	-930	3 107	-34 221
Per siidaandel (kr)	365 251	8 672	-24 082	-1 647	6 181	-53 867
Sum årsverk	51	109	145	108	187	85
Antall siidaandeler	44	53	70	61	94	54

Fra 2012 til 2013 utgjør endringene i samlet livdyrverdi følgende verdiendring i mill. kr for de ulike reinbeiteområdene:

- Øst-Finnmark: -12,4
- Vest-Finnmark: -12,1
- Troms: -1,4
- Nordland: -1,4
- Nord-Trøndelag: -0,6
- Sør-Trøndelag/Hedmark: -2,4
- Tamreinlag: +0,5

Endringene fra 2012 til 2013 i totalregnskapets hovedposter gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene.

Øst-Finnmark: Resultatmålene ligger på omtrent samme nivå. De produksjonsbaserte inntektene og statstilskuddene øker med henholdsvis 1,3 mill. kroner og 3,2 mill. kroner. Erstatninger for arealinngrep øker med 1,7 mill. kroner. Totalt øker inntektene med 5,3 mill. kroner. Samtidig øker kostnadene med 4,7 mill. kroner. Antall siidaandeler er gått opp fra 166 til 167.

Vest-Finnmark: Resultatmålene har en betydelig reduksjon. Inntekter fra kjøtt- og biprodukter og statstilskuddene øker med henholdsvis 5,7 mill. kroner og 2,4 mill. kroner. En endring i livdyrverdien på -12,1 mill. kroner er hovedårsaken til at de totale inntektene reduseres med 3,2 mill. kroner. Kombinert med en økning av kostnadene med 6,5 mill. kroner medfører dette en betydelig reduksjon i vederlaget. Antall siidaandeler er gått opp fra 207 til 209.

Troms: Resultatmålene har en betydelig reduksjon. En reduksjon i inntektene fra kjøtt og biprodukter og en endring i livdyrverdien på -1,4 mill. kroner bidrar til en reduksjon i de produksjonsbaserte inntektene på 2,6 mill. kroner. Samtidig øker kostnadene med 1,1 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret.

Nordland: Resultatmålene har en reduksjon. De produksjonsbaserte inntektene, statstilskuddene og erstatningene ligger tilnærmet på samme nivå. Imidlertid øker kostnadene med 4,1 mill. kroner, og er dermed hovedårsaken til reduksjonen i vederlaget. Antall siidaandeler er gått opp fra 39 til 40.

Nord-Trøndelag: Resultatmålene har en reduksjon. De produksjonsbaserte inntektene og statstilskuddene ligger tilnærmet på samme nivå. Erstatningene reduseres med vel 2,0 mill. kroner. Kombinert med en økning av kostnadene med 1,1 mill. kroner, medfører dette en reduksjon i vederlaget. Antall siidaandeler er uendret.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Resultatmålene har en økning. Inntekter fra kjøtt og biprodukter og

binæringsinntekter øker med henholdsvis 2,6 mill. kroner og 1,3 mill. kroner. Kombinert med en endring av livdyrverdien med -2,4 mill. kroner blir ikke økningen av de produksjonsbaserte inntektene mer enn 1,7 mill. kroner. Sør-Trøndelag/Hedmark er sammen med tamreinlagene det eneste området hvor kostnadene er tilnærmet uendret. Antall siidaandeler reduseres fra 30 til 29.

Tamreinlag: Resultatmålene har en reduksjon. De produksjonsbaserte inntektene og erstatningene reduseres med henholdsvis 1,4 mill. kroner og 0,4 mill. kroner. Statstilskuddene øker med 0,3 mill. kroner. Kostnadene er tilnærmet uendret. Antall årsverk øker fra 38 til 39.

3.3 Siidaandelenes økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 90.700 kroner i Troms og 485.000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 308 kroner per rein i Vest-Finnmark og 1.082 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindriftsavtalens ordninger, får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reintall, er overføringene i 2013 størst i Sør-Trøndelag/Hedmark med 451 kroner per rein og lavest i Vest-Finnmark med 217 kroner per rein. For 2013 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Polmak/Varanger med 222.000 kroner og lavest i Karasjok med 96.000 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnadene per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med hhv. 1.620 og 1.202 kroner per rein, mens Vest-Finnmark og Karasjok har de laveste kostnadene per rein med hhv. 537 og 799 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3.4 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reintall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaande-

Tabell 3.4 Gjennomsnittelige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2013 (kr)

	Pomak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag/ Hed- mark
Kjøttinntekter pr siidaandel	418256	152559	156240	90661	132915	183923	484971
Kjøttinntekter pr rein	762	369	308	341	359	509	1082
Statstilskudd pr siidaandel	221192	95991	110115	84530	193292	122158	202012
Statstilskudd pr rein	403	232	217	318	522	338	451
Erstatninger pr siidaandel	183668	114774	52975	232004	359713	243975	108499
Erstatninger pr rein	335	278	104	872	971	675	242
Totale inntekter pr siidaandel	874790	338012	287626	450926	760402	663511	838183
Totale inntekter pr rein	1594	818	566	1695	2052	1836	1869
Totale kostnader pr siida	492845	330184	272445	319720	600421	311239	394758
Totale kostnader pr rein	898	799	537	1202	1620	861	880
Vederlag arbeid og egenskap pr siidaandel	365251	-9968	-4843	118248	138540	338945	419193
Vederlag arbeid og egenskap pr rein	666	-24	-10	445	374	938	935
Reintall pr siidaandel	549	413	508	266	371	361	448
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel 2012 ¹	266022	220352	258190	217792	244837	239872	260700

¹ Foreligger ikke tall for 2013 per 1. mars 2015.

lenes økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein, men også økt reintall per siidaandel.

Mange reindrifftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig sum lønn mv. per siidaandel varierte i 2012 fra 217.792 kroner i Troms til 266.022 kroner i Polmak/Varanger.

Tabell 3.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital er på sitt laveste i 2013 perioden sett under

ett. Fra 2010 er det en reduksjon på 163.610 kroner til 2013. Dette tilsvarer en reduksjon på om lag 61 prosent. Den største nedgangen de senere årene har Nordland, som har redusert sitt vederlag fra 400.362 kroner i 2010 til 138.540 i 2013. For øvrig har det vært markant nedgang i Polmak/Varanger, Karasjok vest og Kautokeino vest i sammenlikningsperioden.

Tabell 3.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2010–2013 (kr)

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013
Polmak/Varanger	577 306	349 057	188 652	365 251
Karasjok øst	105 784	74 137	-87 335	8 672
Karasjok vest	203 148	135 066	155 080	-24 082
Øst-Finnmark	270 780	171 023	86 581	89 646
Kautokeino øst	149 988	168 299	-7 521	-1 647
Kautokeino midt	173 160	114 808	101 381	6 181
Kautokeino vest	207 756	141 912	1 143	-53 867
Vest-Finnmark	174 769	137 710	43 296	-4 843
Troms	140 531	261 013	207 723	118 248
Nordland	400 362	331 551	258 692	138 540
Nord-Trøndelag	462 147	472 671	424 555	338 945
Sør-Tr/Hedmark	561 943	421 171	349 574	419 193
Sum samisk reindrift	247 789	212 025	124 231	88 532
Tamreinlag ¹	334 815	214 301	264 479	219 967
Totalt	267 166	226 765	141 957	103 556

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene

4 Sentrale politikkområder

4.1 Innledning

Reindriften er en urfolksnæring som er unik i både nasjonal og internasjonal sammenheng, og den er en viktig eksponent for samisk kultur og levesett. Reindriften er også en forvalter av en sentral nasjonal og samisk kulturarv.

Reindriften er en av få næringer i Norge med helårs beitedrift. Reinens diett, som hovedsakelig består av viltvoksende planter, gjør at reinkjøtt er et smakfullt og eksklusivt bidrag til matmangfoldet i Norge. Totalt foregår det reindriften i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge eller ca. 140.000 km². Fra og med Finnmark til og med Sør-Trøndelag utgjør bruttoandelen rundt 80 pst. av landarealet. Ikke alt av dette arealet er tilgjengelig som reinbeite. Vann, impediment, dyrket mark og bebygde områder kommer til fra- drag.

Hovedtyngden av reindriften, om lag 70 pst., finner sted i Finnmark. Reintallet i Norge er i dag ca. 250 000 dyr i vårflokk, det vil si før kalving om våren. Kjøttproduksjonen er på om lag 2000 tonn per år.

Reindriften er en familiebasert næring. Utover at en familiebasert næring bidrar til ivaretagelse av reindrifftsamisk kultur og levesett, innebærer dette at reindriften også har tilgang på arbeidskraft i arbeidsintensive perioder. I den forbindelse vises det til viktigheten av at yngre generasjoner får delta i den daglige driften og andre reindrifftsrelaterte aktiviteter. Gjennom slik deltagelse skjer det en viktig kunnskapsoverføring som ikke nødvendigvis kan læres på skolebenken, men som er av stor betydning for de som fremover skal ha sin hovedvirksomhet i reindriften. I tillegg er slik deltagelse også sentralt for ivaretagelse og utvikling av den reindrifftsamiske kulturen.

Reindriften utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark er det fortsatt utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlag. I forvaltningen av reindriften er det viktig å være bevisst at utfordringene er ulike mellom reinbeiteområdene, og at de også innad i det enkelte område i vesentlig grad kan variere. I de

øvrige reinbeiteområdene er utfordringene særlig knyttet til tap av rein grunnet rovvilt og andre tapsårsaker, samt en sikring av arealene for å opprettholde dagens tradisjonelle drift. I samtlige områder er det en utfordring å få til økt verdiskaping i reindriften.

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. Landbruks- og matdepartementet (LMD) ser det som sentralt at reindrifftsavtalen dreies mot og forsterker de ordningene som fører til høyere slaktevolum, og dermed i større grad bidrar til en økologisk og økonomisk bærekraftig reindriftnæring. En økologisk og økonomisk bærekraftig næring vil, etter departementets vurdering også være selve grunnlaget og forutsetningen for en kulturelt bærekraftig næring og ivaretagelse av reindriften som en familiebasert næring. Her vises det til utviklingen av reindriften i de sørlige samiske områdene. Produksjonsmessig utøves reindriften i disse områdene på en god måte, og utøvelsen skjer i samsvar med reindrifftslovens målsettinger og den næringspolitikk som det er lagt opp til gjennom reindrifftsavtalen. Reintallet har vært stabilt gjennom en intern regulering gjennom flere tiår, samt at reindriften har en optimal flokkstruktur for en størst mulig produksjon. Etter departementets vurderinger har den utvikling og den retning som reindriften i sør har valgt, vært helt avgjørende for en ivaretagelse og en videreutvikling av den sørsamiske kulturen, samt den vitaliseringen av det sørsamiske språket man har sett de siste årene.

Reindriften er i en unik posisjon ved at potensialet for økt verdiskaping er langt høyere enn det som utnyttes i dag. Her vises det til de muligheter som ligger i økt kjøttproduksjon i mange områder, aktiviteter knyttet til reiseliv og formidling av reindrifftsamisk kultur og levesett. Reindriften er også en unik arena for læring og omsorg der flere generasjoner reieneiere kan utøve en næring og kultur i fellesskap. Det handler om utvikling av levedyktige virksomheter, bygd på egen solid kunnskap og erfaring, og som leverer kvalitetsprodukter som markedet etterspør.

Reindrifften er i en unik situasjon hvor potensialet for etterspørsel er langt større enn potensialet for produksjon. I dette ligger det store muligheter for økt verdiskaping. For å utnytte det potensialet som ligger i næringen, ønsker Landbruks- og matdepartementet å bruke reindrifftsavtalen til å legge til rette for en familiebasert næring som gjennom en bærekraftig bruk av naturressursene gir muligheter for god næringsdrift for den enkelte, et godt omdømme og derved livskraftige, bærekraftige reindrifftssamiske samfunn.

4.2 Tilpasning av reintallet til beiteressursen

4.2.1 Gjennomgang av reintallsprosessen

Reindrifftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindrifften. Videre skal reindrifftsnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindrifften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i den forbindelse er bruksreglene. Det har vært en omfattende prosess knyttet til arbeidet med å få godkjent bruksregler og å få reintallet på plass. Først ved utgangen av 2011 hadde samtlige av sommer- og helårsdistriktene fått godkjent sine bruksregler.

Dersom faktisk reintall overstiger reintallet som er fastsatt i bruksreglene, skal det overskytende antall rein reduseres. Fremgangsmåten følger av reindrifftsloven § 60 tredje ledd. Primært skal siidaen selv utarbeide en reduksjonsplan som fordeler reduksjonen internt i siidaen/distriktet. Dersom siidaen ikke utarbeider en slik plan, skal hver siidaandel redusere det overskytende reintallet forholdsmessig innen en frist fastsatt av Reindrifftsstyret.

I oppfølgingen av distrikt og siida som hadde et for høyt reintall i forhold til det som er vedtatt, har Reindrifftsstyret brukt reintall per 31. mars 2012 som utgangspunkt for reduksjonen. Reintallet består av det antall rein som næringsutøverne selv har meldt inn på dette tidspunktet i Melding om reindrifft, og som er godkjent av reindrifftsmyndighetene.

Sommeren 2012 sendte Reindrifftsstyret ut forhåndsvarsel om at de ville fatte vedtak om frist for utarbeidelse av reduksjonsplan etter reindrifftsloven. Problemstillingen gjaldt i hovedsak siidaer i Vest- og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Påfølgende høst ble det fastsatt slike frister. Samtidig ble det stilt krav om at alle siidaandeler skulle underskrive reduksjonsplanen. Det viste seg høsten 2012 at svært få av distriktene leverte en reduksjonsplan i henhold til vedtatt frist og krav.

Høsten 2012 sendte derfor Reindrifftsstyret ut varsel om gjennomføring av forholdsmessig reduksjon av reintallet. Den 26. februar 2013 fattet Reindrifftsstyret vedtak om tidsfrister for reintallsreduksjon for en rekke distrikter/siidaer i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Fristene som ble satt for gjennomføring av reduksjonen varierer fra 1 til 3 år, avhengig av hvor mange dyr distriktet skal redusere med. Reduksjonen skal være gjennomført innen 31. mars 2015.

Totalt klaget 85 siidaandeler på vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon. Reindrifftsstyret opprettholdt vedtakene sine i 77 av sakene, og disse ble oversendt departementet i begynnelsen av desember 2013 for endelig avgjørelse. I løpet av februar/mars 2014 var de ferdigbehandlet i departementet.

4.2.2 Status for reintallsprosessen

Det er fastsatt et reintall for Vest-Finnmark på 78.150 rein, mens reintall fastsatt for Øst-Finnmark er 70.650 rein. Foreløpige tall fra Melding om reindrifft 2013/2014 per 31. mars 2014, viser imidlertid at det faktiske reintallet i Vest-Finnmark var nede på 95.838. For Øst-Finnmark er reintallet nede på 69.103, dvs. under fastsatt reintall. To distrikter ligger imidlertid over sitt fastsatte øvre reintall, slik at det totalt er 3.328 for mye rein i Øst-Finnmark. Det totale reduksjonsbehovet i Finnmark var på om lag 21.000 rein pr. 31. mars 2014.

Status for faktisk reintall i Finnmark pr. 31. mars 2015 foreligger høsten 2015 når Melding om reindrifft for driftsåret 2014/2015 er gjennomgått og godkjent av reindrifftsmyndighetene. Det vil da fremgå i hvor stor grad siidaandelene som har fått pålegg om å gjennomføre den forholdsmessige reduksjonen i løpet av tre år, innen 31. mars 2015, har oppfylt påleggene.

4.2.3 Bruk av sanksjoner

En hovedtanke med reindrifftsloven av 2007 er at reindrifften i utgangspunktet ikke skal behøve å være gjenstand for myndighetenes oppmerksomhet gjennom offentligrettslige reguleringer og vedtak. De private aktører må selv forventes å kunne finne fram til fornuftige og langsiktige løsninger.

I visse situasjoner vil det imidlertid være nødvendig at myndighetene griper inn. Ressursgrunnlaget og hensynet til øvrige samfunnsinteresser vil kunne kreve tiltak fra myndighetenes side fordi det ut fra omstendighetene må anses som et offentlig anliggende. Oppfølging av reintallsvedtakene kommer inn under denne kategorien.

Reindrifftsloven gir hjemmel for ulike tiltak som er mulig å gjennomføre dersom dette viser seg nødvendig av hensyn til behovet for en velordnet reindrift, samt øvrige samfunnsinteresser. Dersom reindrifften drives i strid med reindrifftslovens bestemmelser, og når offentlige interesser tilsier det, skal den aktuelle reieneier først få pålegg om å bringe det ulovlige forholdet til opphør. Slikt pålegg kan gis både av fylkesmannen og Reindrifftsstyret. Dersom pålegget ikke etterkommes innen den fastsatte fristen, kan fylkesmannen eller Reindrifftsstyret ta i bruk reindrifftslovens sanksjonsbestemmelser.

LMD har vært tydelig i sin kommunikasjon overfor Landbruksdirektoratet og fylkesmennene om at det skal gjennomføres sanksjoner overfor de reieneiere som ikke følger opp gitte reduksjonsvedtak.

4.2.4 Status sanksjoner

Alle siidaandeler som fikk pålegg om å gjennomføre den forholdsmessige reduksjonen i løpet av ett år, innen 31. mars 2013, fulgte påleggene. Det var dermed ikke aktuelt med sanksjoner.

Det var 43 siidaandeler i 4 reinbeitedistrikter som fikk pålegg om å gjennomføre forholdsmessig reduksjon i løpet av to år. Av disse var det kun 6 siidaandeler i ett distrikt som ikke hadde gjennomført reduksjonen innen fristen 31. mars 2014. Reindrifftsstyret traff vedtak om sanksjoner (bøter) overfor disse høsten 2014. Alle siidaandelene har i ettertid fulgt opp reduksjonskravene sine, og det ble derfor ikke aktuelt med sanksjoner.

Når det gjelder siidaandelene som fikk pålegg om å gjennomføre forholdsmessig reduksjon i løpet av tre år, innen den 31. mars 2015, var det 55 siidaandeler som pr. 31. mars 2014 ikke oppfylte pålegg om forholdsmessig reduksjon for driftsåret 2013/2014. Landbruksdirektoratet sendte i november 2014 ut påminnelsesbrev til disse, og anmodet dem om å redusere sitt reintall i henhold til pålegget innen den 31. mars 2015. Landbruks- og matdepartementet vil understreke at dersom tallene for driftsåret 2014/2015 viser at siidaandeler ikke har oppfylt pålegg om forholdsmessig reduksjon, vil Reindrifftsstyret følge opp disse i henhold til lovens kapittel 11 om sanksjoner, jf. punkt 4.2.2. og punkt 4.2.3.

4.2.5 Oppfølging av arbeidsgruppe vedrørende reintallstilpasningen

I november 2012 forelå rapporten fra arbeidsgruppen som skulle vurdere konsekvenser av reintallstilpasningen, samt mulige virkemidler.

Som en oppfølging av rapporten fra arbeidsgruppen ble det etablert kontakt mellom LMD, Arbeids- og sosialdepartementet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og NAV Finnmark. NRL og Sametinget har også vært representert på møter.

LMD vil vise til at det er god oppfølging overfor reindrifftsneringen fra NAV sin side. Det har blitt gjennomført flere tiltak, blant disse kan det nevnes at det har blitt holdt informasjonsmøter overfor reieneiere som tilhører distrikter/siidaer som har for høyt reintall. Videre har NAV hatt møter med Fylkesmannen i Finnmark, avdeling reindrift i Vest-Finnmark for å bli oppdatert på utviklingen i næringen. NAV Finnmark har også månedlige oppfølgingsmøter med begge NAV-kontorene i Indre Finnmark, hvor utvikling i arbeidsmarked er tema.

NAV Finnmark ønsker imidlertid enda bedre kontakt med næringen, slik at de i større grad kan tilpasse sin bistand ut over de generelle tjenestene. Departementet anser det derfor som viktig at NRL engasjerer seg ytterligere med sikte på å formidle næringens behov, både når det gjelder ytterligere informasjon og andre tiltak som man mener vil kunne være formålstjenelig.

Landbruksdirektoratet skal vurdere om det kan være ytterligere behov for informasjon til næringen om tidligpensjonsordningen over reindrifftsavtalen, eventuelt andre tiltak som kan være av interesse (eks. tiltak til næringsutvikling). NRL utfordres også her til å komme med innspill overfor direktoratet.

LMD vil fremheve betydningen av at reindrifftsneringen også fremover benytter seg av det eksisterende virkemiddelapparat, ikke minst arbeidsmarkedetsordningene gjennom NAV.

4.3 Nærmere om fastsetting av bruksregler for fellesbeitedistriktene i Vest-Finnmark

Utover arbeidet med utarbeidelse og fastsetting av bruksregler for sommer- og helårsdistriktene, er det arbeidet aktivt i Landbruksdirektoratet og hos Fylkesmannen i Finnmark for å få utarbeidet bruksregler for østre, midtre og vestre sone, det vil si «fellesbeitedistriktene» i Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Departementet understreker viktigheten av at det etableres bruksordninger om beitebruken og fordelingen av «fellesbeitene» i Indre Finnmark. Reinbeiterettsutvalgets utredning om beiterettigheter til vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark, som ble avsluttet i 2002, har blant annet medført

en rettighetsdebatt og posisjonering mellom parter på vår-, høst- og vinterbeiteområdene. Dette har utviklet seg over flere år, og graden av konflikt har økt med en økning av reintallet. Å etablere bruksregler som i tilstrekkelig grad avklarer og koordinerer beitebruk mellom grupper, er en stor utfordring som det er helt nødvendig å finne en løsning på.

Når det gjelder arbeidet med å utarbeide bruksregler for fellesbeitedistriktene, har Fylkesmannen i Finnmark iht. reindrifftsloven § 58 utarbeidet bruksreglene for distrikt 30 C. Fylkesmannen i Finnmark har også startet arbeidet med fastsettelsen av beitebruksreglene for distrikt 30 B.

Bruksreglene innebærer at det er trukket administrative grenser mellom de enkelte siidaer. Mange siidaer har i prosessen hevdet rettigheter til angitte områder basert på lang tids bruk. Fylkesmannen har ikke myndighet til å ta stilling til slike rettighetskrav. Dersom siidaer krever rettigheter til angitte områder, må slike krav fremsettes gjennom domstolene eller Finnmarkskommisjonen. Det er også klart at dersom siidaer tilkjennes rettigheter via domstolene som avviker med de bruksreglene som er fastsatt, må bruksreglene endres.

Samtidig med disse prosessene foregår det nå en utredning ledet av departementet, som tar sikte på å foreslå endringer i jordskifteloven og reindrifftsloven vedrørende jordskifterettens kompetanse til å behandle interne forhold i reindrifften. Gjennom dette arbeidet er målsettingen å få etablert et regelverk som gjør det mulig å benytte jordskifteretten til bl.a. å få rettslig fastsatt grensene mellom siidaer på vinterbeitene og utarbeide bruksordninger internt i reindrifften.

4.4 Ny melding til Stortinget om bærekraft i reindrifften

I regjeringens politiske plattform heter det at regjeringen vil legge frem en stortingsmelding om bærekraft i reindrifften. Videre heter det at Reindrifftsloven skal endres slik at økologisk bærekraft prioriteres. Behovet for ny melding om reindrifft ble første gang påpekt av Høyre, Frp, Krf og Venstre da Stortinget behandlet reindrifftsloven i 2007. Dette har de samme partiene også fremmet, enten samlet eller hver for seg, i forbindelse med Stortingets behandling av reindrifftsavtalene i perioden 2009 – 2012.

I Innst. O. nr. 72 (2006–2007) fremkom følgende merknad fra Frp, Høyre, Krf og Venstre:

«Det må utarbeides en ny reindrifftsmelding på bakgrunn av de store endringene i reindrifften de siste 15 årene. Det gjelder både på det økologiske plan med arealinngrep, tap av beite-land, rovdyrtap, klimaendringer, på det rettslige plan med økt fokus på sedvanerett, ny reindrifftslov og ny reinbeitekonvensjon, og på det økonomiske plan med omlegging av tilskudds- og erstatningsordninger. Reindriffts-næringen har, særlig i Finnmark, utfordringer knyttet til produksjonsvariasjoner, lave slaktevekter, svært høye rapporterte rovdyrtap og lav produktivitet.»

I forbindelse med behandlingen av de årlige reindrifftsavtalene har representanter fra Frp, Høyre, Krf og Venstre fremmet en rekke innspill og forslag til reindrifftspolitikken. Enten samlet eller hver for seg. Det dreier seg i stor grad om reintallstilpasning og ressursforvaltning, individmerking av rein, rovvilttap, oppfølging av norsk-svensk reinbeitekonvensjon, ulovlig reinbeite, samt næringsavtalens innretning.

Arbeidet med en stortingsmelding om bærekraft i reindrifften startet opp våren 2015. Regjeringen har som mål å fremme en næringsrettet melding, men alle sider ved næringen skal belyses. Blant annet vil samspillet mellom en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft, og reindrifftens betydning for samisk kultur og samfunnsliv bli drøftet. Økologisk bærekraft prioriteres.

I henhold til veileder for statlige myndigheters konsultasjoner, utløser et arbeid med stortingsmelding om reindrifft konsultasjonsplikt om tiltak i meldingen som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Det legges derfor opp til konsultasjoner med Sametinget og NRL. Departementet vil legge til rette for at også reindrifftsutøvere og andre aktører kan komme med innspill til mel-dingsarbeidet.

4.5 Markedsforhold

4.5.1 Innledning

Et velfungerende reinkjøttmarked er avgjørende for å nå reindrifftspolitiske mål. Dette gjelder gjennom hele verdikjeden fra vidde til bord. Et velfungerende marked vil også være viktig for reieier-nes oppfølging av bruksreglenes krav til reduksjon av reintallet.

Etter ønske fra næringen, ble avtalepartene i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter den tid har man hatt fri prisdan-

nelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Markedstiltak er i utgangspunktet et ansvar for næringen og aktørene i verdikjeden. Gjennom de erfaringer som er høstet har det imidlertid vist seg at det i nåværende situasjon har vært behov for et mer direkte engasjement fra statens side. Hovedgrunnen til dette er at oppfølgingen av reinntallstilpasningen i Finnmark krever en mer aktiv offentlig innsats.

4.5.2 Slakting og omsetning av reinkjøtt

Vårflokken har de siste årene bestått av om lag 250.000 rein. Sammensetningen av denne flokken er om lag 74 pst. simler, 20 pst. fjorårskalv og 6 pst. okser. Det gjennomsnittlige slakteuttaket på landsbasis er 33 pst. av vårflokken. Gjennomsnittlig slakteuttak de siste fem årene er på ca 85.000 rein. Med en gjennomsnittsvekt på 22,5 kilo, gir dette et slaktekvantum på 1900 tonn. Av dette kvantumet slakter reieneierne årlig 300 tonn for privat forbruk og omsetning i nærmarkedet.

Hvert år går nesten 1600 tonn av slaktekvantumet gjennom om lag 20 registrerte slakterier i Norge. I et normalår sendes det rundt 1100 tonn reinkjøtt ut i markedet i form av produkter med ulik bearbejdingsgrad.

Reindrifften har et unikt utgangspunkt og mange fortrinn. Etterspørselen etter reinsdyrkjøtt er god og fortsatt økende. Dette har også en positiv innvirkning på produsentprisen. Forbrukerne ønsker reinkjøtt, og det er interessant å merke seg at det er blant de unge at forbruket av reinkjøtt øker mest. Dette underbygges av en undersøkelse gjennomført av YouGov på oppdrag fra MatPrat. I undersøkelsen svarer 23 prosent at de foretrekker denne råvaren når det gjelder festmåltidet på nyttårsaften. Dette innebærer at reinsdyrkjøtt kun er slått av kalkun og pinnekjøtt som meny på årets siste dag. Undersøkelsen viser også at det er reinsdyrkjøttet som blir oppfattet som det mest smakfulle, og at det er de yngre generasjonene som spiser mest reinsdyrkjøtt.

Markedsutvalgets systematiske og viktige arbeid, kombinert med økt forbrukerinteresse for lokalmat og mat med historie, har bidratt til den positive utviklingen reinkjøttet har hatt i markedet de siste årene. Det er viktig at reinkjøttbransjen bruker dagens gode markedssituasjon til utvikling av levedyktige virksomheter, bygd på egen solid kunnskap og erfaring, og som leverer kvalitetsprodukter som markedet etterspør. Dette vil

både bidra til å sikre en fortsatt livskraftig reindriffts næring og til at flere forbrukere får gleden av å smake kvalitetsprodukter av norsk reinsdyrkjøtt.

4.5.3 Privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet

I reindrifften har det tidligere vært mulig å selge reinkjøtt direkte til forbruker fra primærproduksjonssted eller slakteplass i et reinbeitedistrikt uten at dette er blitt kontrollert av veterinærmyndigheter. Virksomheten har vært begrenset til et maksimum på 10 reinsdyr per siidaandel per år. Det har vært mulig kun å selge kjøttet lokalt, og ikke i andre deler av Norge eller til andre EØS-land.

Ved innføring av hygienepakken i EØS-avtalen ble det ikke lenger gitt mulighet for å slakte rein for privat salg.

Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har arbeidet for å legge til rette for et unntak fra EUs hygiene- og kontrollregelverk for slakting av små mengder rein uten kjøttkontroll for omsetning direkte til forbruker. Et slikt unntak er nå akseptert på EØS-nivå. I 2014 ble det gjennomført en offentlig høring med forslag om å gjenåpne muligheten for slakting av rein for privat salg. I utarbejdelsen av forskriften har man sett hen til etablerte ordninger i Finland og Sverige. Det er gjennomført konsultasjoner med Sametinget og NRL om forskriften. Forskrift som regulerer privat slakting og omsetning vil være fastsatt i løpet av første halvår 2015.

4.6 Tap av rein til rovvilt

Reindrifften i hele landet har hatt økende tap det siste tiåret. Tapsrisiko generelt forklares av driftsformen med helårs beiting i ofte utilgjengelig og uoversiktlig terreng. Når det gjelder rovvilt er reinen særlig sårbar for tap på senvinteren og i kalvingsperioden om våren. Det er derfor behov for å beskytte reinens kalvingsområder mot rovvilt-skader innenfor rammen av rovviltforliket fra 2011, jf. punkt 2.2.19. Rein i dårlig kondisjon er særlig tapsutsatt, og nyere forskning viser at dårlig beitetilgang på grunn av ugunstig værforhold eller for høyt reinntall øker tapene betraktelig.

For reindrifftsåret 2013/2014 meldte reindrifften i alt 99 811¹ dyr tapt, av disse ble det søkt om

¹ Tall er hentet fra Rovbasen for reindrifftsåret 2013/2014

erstatning for 83 947 dyr. 19 915 rein ble erstattet som tap til rovvilt. Andre årsaker til tap av rein er påkjørsler, sykdom, ulykker og sult. Av det totale tapet reindriften oppgir gjennom melding om reindriften, utgjør om lag 80 – 90 pst. tap til rovvilt.

Det er et betydelig avvik mellom antall rein som reindriften søker erstatning for og antall rein som blir erstattet av staten. Det har over tid vært en økning i erstatningsutbetalinger for rein tapt til rovvilt. Dokumentasjonsgraden er svært lav i reindriften ved at om lag 5 pst. av erstattet tap er dokumentert. En av årsakene er utfordringene med å finne rein tatt av rovvilt på grunn av terreng og sporforhold. Det kan også være vanskelig å fastslå dødsårsak selv om reinen blir funnet og obdusert. Erstatningsutbetalingene skjer på grunnlag av dokumenterte og sannsynliggjorte skader, der det blant annet blir lagt vekt på om tapet er skjedd i et område der det er dokumentert forekomst av rovvilt eller det i flere foregående år er påvist rovvilttap. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene. Det ble etablert en arbeidsgruppe i 2010 til å utrede om dagens erstatningsordning for tap av tamrein til rovvilt burde legges om, og eventuelt hvordan det skulle gjøres. Gruppen leverte en rapport våren 2011 der de anbefaler en trinnvis omlegging til en risikobasert erstatningsordning. Det er blant annet behov for mer kunnskap om rovvilt i de ulike områdene og andre tapsårsaker i reindriften. Utredningen har vært på høring. Det er igangsatt et Nasjonalt overvåkingsprogram for tamrein finansiert av Klima- og miljødepartementet som skal fremskaffe nødvendig kunnskap for å innføre en ny risikobasert erstatningsordning med forhåndsutbetaling, basert på kunnskap om rovdyrbestand og om tamrein, herunder andre tapsårsaker enn rovdyr.

Av rovdyr er jerv, gaupe og kongeørn de artene som gjør mest skade på tamrein. Rovviltforliket av 2011 sier rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig, og at forvaltningen iverksetter de tiltak som er nødvendige i tråd med forliket. Hovedvirkemidlene i bestandsreguleringen av disse artene er lisensfelling og kvotejakt. Ved ekstraordinært uttak og skadefelling brukes egne lokale fellingslag og Statens naturoppsyn. Det nasjonale bestandsmålet for gaupe er 65 årlige ynglinger, og siste rapporterte bestandsstatus viser at vi i 2014 hadde 53,5 ynglinger på landsbasis. For jerv er det nasjonale bestandsmålet 39 årlige ynglinger, og siste rapporterte bestandsstatus viser at vi i 2014 hadde 52 ynglinger på landsbasis. Av disse 52 ble imidlertid 12

avlivet ved hiuttak i tillegg til kjent avgang av et ungekull av andre årsaker, slik at antall levende ynglinger våren 2014 var eksakt på det nasjonale bestandsmålet. Det siste bestandsestimatet for kongeørn er fra 2008, og bestanden ble da anslått til å telle mellom 1176 og 1454 territoriale par. Rovdata arbeider med å fremskaffe et oppdatert bestandsestimat for kongeørn på landsbasis.

Utviklingen det siste tiåret med økende og til dels svært høye tap i deler av de sørsamiske områdene er særlig bekymringsfull. Studier av produksjon og tap i reindriften sør for Finnmark viser at i kystnære områder er vinterbeitene en særlig knapphetsfaktor for produksjon. Det er til dels vanskelig å skille ut hvordan tilgang på vinterbeite, værforhold og klima og rovvilt hver for seg påvirker produksjonen i disse områdene. Mye tyder likevel på at et økt slakteuttak vil kunne redusere tap i disse områdene. Rovvilt er en av de store utfordringene for reindriften i disse områdene. Det er behov for en særskilt oppfølging av den sør-samiske reindriften for å sikre næringsgrunnlaget. Klima- og miljødepartementet, har i samråd med Landbruks- og matdepartementet, iverksatt et eget prosjekt for å studere tapsårsaker i Nord-Trøndelag. Det såkalte Midt-Norge prosjektet har en varighet på fem år, og oppstarten var i 2011. Dette er en vesentlig del i arbeidet med oppfølging av rovviltforliket fra 2011, samt rapporten fra arbeidsgruppa i Nord-Trøndelag som i 2009 leverte sine anbefalinger om tiltak for å redusere konfliktnivået rovdyrreindriften.

4.7 Sikring av reindriften arealer

Reindriften er en arealavhengig næring. Fremover vil utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å opprettholde en bærekraftig reindriften øke. Tilgang til arealer er en avgjørende forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med sin tradisjonelle driftsform. Denne driftsformen danner basisen for en økologisk bærekraftig beiteutnyttelse. Departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området.

Reindriften er særlig sårbar for negative påvirkninger som reduserer størrelsen eller kvaliteten på beitelandet, eller som på andre måter forstyrrer reinens utnyttelse av arealene. Næringen påvirker også sitt eget beitegrunnlag, hovedsakelig på grunn av beitebelastningen, motorisert ferdsel på barmark og ulike gjerdesystemer.

Annen menneskelig aktivitet kommer imidlertid i tillegg til næringens egen påvirkning og den

naturlige forstyrrelsen fra rovvilt og insekter som reinen alltid har måttet leve med. De nevnte tilleggforstyrrelser kan få alvorlige konsekvenser for dyrenes kondisjon. Reinen svekkes gjennom økt energiforbruk og/eller redusert forinntak. Dette som følge av tap av beiteland, økt aktivitet, redusert beitetid eller større beitekonkurranse i gjenværende, uforstyrrede områder og eller ikke optimal beitebruk.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven når det gjelder arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene. Det er viktig at loven blir brukt for å sikre en tilfredsstillende arealforvaltning innenfor hele distriktets areal. Dette for å skape den nødvendige forutsigbarheten for distriktet, samt muliggjøre en samlet vurdering av ulike tiltak innenfor distriktets grenser. Helhetlige planer vil også være mindre arbeidsbelastende for distriktet ved at de slipper å forholde seg til delplaner.

De fem nordligste fylkesmannsembetene har ansvaret for den regionale reindrifftsforvaltningen. I styringsdialogen med de berørte fylkesmennene er det tydelig kommunisert forventninger om at fylkesmennene bidrar til å dokumentere reindrifftsarealbruk og rettigheter, samt arbeider for økt forståelse for reindriffts bruk av arealer. Videre at fylkesmennene legger til rette for samordning på tvers av kommune- og fylkesgrensene for å sikre reindriften sammenhengende bruksarealer. Fylkesmennene skal også legge til rette for at reindriften kommer tidlig inn i planprosessen, og at plan- og bygningslovens særlige krav knyttet til deltagelse og medvirkning fra reindriften blir ivaretatt. Dette vil også bidra til smidigere og mer forutsigbare planprosesser.

I plan- og bygningsloven § 2-1 er det innarbeidet krav om at statlige, regionale og kommunale organer legger stedfestet informasjon som organet forvalter, til rette for bruk i plan- og byggesaksbehandlingen. Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å få gjennomført et pilotprosjekt knyttet til utvikling av reindrifftsarealbrukskart. Hensikten var å få etablert kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

Avtalepartene er enige om å gå videre med dette prosjektet og utvikle arealbrukskartene til å bli helhetlige og dynamiske kart til bruk for reindrifftsnaeringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Det er et mål at kartene skal danne grunnlag for innsyn i reindrifftsarealbruk, og være et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og tematiske framstillinger i saker hvor reindriften blir berørt.

4.8 Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer

Reindriftsamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852. Strekningen langs den norsk-finske grensen danner få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperringer vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre. Den første konvensjonen som regulerer dette forholdet er fra 1922. 1922-konvensjonen ble avløst av en konvensjon av 1952, som igjen ble avløst av gjeldende overenskomst mellom Norge og Finland om skjøtselen av riksgrensen mellom de to land undertegnet i Helsingfors 8. januar 1981. 1981-overenskomsten avviker i substans ikke vesentlig fra 1952-konvensjonen. Gjerdetraseene ble noe endret, og det ble åpnet for en noe større gjerdeavstand fra riksgrensen enkelte steder. I tillegg ble fremgangsmåten ved tilbakeføring av rein som har krysset grensen forenklet. Det er oppført gjerder sammenhengende langs riksgrensen, unntatt strekningen Angeli til Riksroys 343, en distanse på vel 200 kilometer.

Under 1981-overenskomstens funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Mange av de problemene som er knyttet til rein som trekker over grensen, viser at dagens grensegjerdeoverenskomst ikke fungerer tilfredsstillende. I medhold av overenskomsten ble det oppnevnt en norsk-finsk reingjerdekomisjon på fire medlemmer som har ansvaret for å overvåke bygging og vedlikehold av gjerdestrekningene. Denne kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av overenskomsten, og i kontakt med finske myndigheter ble det enighet om å starte forhandlinger. Ved kongelig resolusjon av 1. februar 2012 ble det oppnevnt en delegasjon for å forestå gjennomføringen av forhandlingene. Den norske forhandlingsdelegasjonen ble sammensatt av medlemmer fra Norske Reindriftsamers landsforbund (NRL), Landbruks- og matdepartementet (LMD), Utenriksdepartementet, Fylkesmannen i Finnmark, Øst-Finnmark politidistrikt og Landbruksdirektoratet (tidligere Statens Reindriftsforvaltning). Landbruks- og matdepartementet har vært ansvarlig departement for forhandlingene. Mandatet for den norske forhandlingsdelegasjonen ble fastsatt gjennom kongelig resolusjon. Forhandlingene startet 9. februar 2012. Det er avholdt totalt

ti forhandlingsmøter. Den 25. september 2014 ble forhandlingene avsluttet ved parafering av forslag til ny konvensjonstekst.

Utgangspunktet for forhandlingene var at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grensekryssende reindrift. Den nye konvensjonens formål er å regulere ansvarsfordeling når det gjelder oppføring og vedlikehold av gjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to rikene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Gjerdene skal støtte opp om reineiernes vokteplikt, slik at det så langt som mulig unngås at rein kommer inn på det andre rikets område. Konvensjonen innebærer at det skal oppføres gjerder fra Angeli til Levajok. Dette innebærer at foruten strekningen mellom Levajok og Polmak (Riksrøys 343), blir hele grensen mellom Norge og Finland stengt med reingjerde. Finland får ansvaret for oppføring av gjerde fra Angeli til Gamle Kargasniemi (63 km). Videre får Norge ansvaret for oppføringen fra Gamle Kargasniemi til Levajok (ca. 81 km). I avtalen ligger det også at oppføringen av gjerdet skal være ferdigstilt innen fem år fra konvensjonen trer i kraft.

Til å overvåke oppføring og vedlikehold av gjerdene fastsetter konvensjonen at det skal oppnevnes en reingjerdekommisjon på seks medlemmer. Vervet som formann utføres av en finne i oddetallsår og i partallsår av en nordmann.

Den fremforhandlede konvensjonen ble undertegnet av den norske landbruks- og matministeren og den finske jord- og skogbruksministeren i Karasjok 9. desember 2014. Med undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ikrafttredelse. Siden konvensjonen krever lovendring, innebærer økonomiske utgifter og antas å være en sak av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til inngåelse nødvendig etter GrL § 26, annet ledd.

Landbruks- og matdepartementet sendte vinteren 2015 på høring fremforhandlet ny konvensjon mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område. Tema for høringen er om konvensjonen, slik den foreligger, skal ratifiseres.

4.9 Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige

Konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. For å utrede spørsmålet om ny konvensjon, ble det i 1997 nedsatt en norsk-

svensk reinbeitekommisjon som avga sin innstilling i mai 2001.

På bakgrunn av Kommisjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor, ved avtale mellom de to land, forlenget med tre år fram til 30. april 2005.

Under forhandlingene klarte ikke partene å komme til enighet, og kom heller ikke til enighet om ytterligere forlengelse av 1972-konvensjonen. Da denne opphørte å gjelde 1. mai 2005, inntok man på svensk side det standpunkt at Lappekodisillen alene skulle regulere den grenseoverskridende reindriften, og at noen ytterligere særskilt lovgivning ikke var nødvendig. Stortinget vedtok 17. juni 2005, jf. Ot.prp. nr. 75 (2004–2005), endringer i lov 9. juni 1972 om reinbeite mellom Norge og Sverige. Denne innebar at forvaltnings-systemet i henhold til 1972-konvensjonen ble videreført på norsk side i påvente av en ny konvensjon. Svenske samebyer ble dermed i hovedsak gitt tilgang til de samme områder og på samme vilkår som under 1972-konvensjonens gyldighetstid. Dette innebærer at rettstilstanden for den grenseoverskridende reindriften etter 1. mai 2005 har vært forskjellig i de to land.

Forhandlingene med Sverige om en ny reinbeitekonvensjon ble tatt opp igjen i desember 2005, og sluttført i februar 2009. Delegasjonene kom da til enighet om utkast til konvensjon med tilhørende vedtekter for de felles forvaltningsorganer som foreslås opprettet, og områdeprotokoll med den geografiske områdefordelingen, herunder nærmere bestemmelser om gjerder.

En framforhandlet ny reinbeitekonvensjon ble paraferert av de to lands forhandlingsledere 24. februar 2009. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og landsbygdsminister Eskil Erlandsson undertegnet konvensjonen 7. oktober 2009. Gjennom undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ratifikasjon og ikrafttredelse. Konvensjonen har deretter vært på høring i begge land, og høringen ble avsluttet rundt årsskiftet 2010/2011. Det har også vært konsultasjoner om saken både med Sametinget og NRL i april 2009.

Det var nye konsultasjoner med Sametinget 6. april 2011. Deretter mottok landbruks- og matministeren og den svenske landsbygdsministeren felles henvendelse ved brev av 6. mai 2011 fra sametingspresidentene i de to land der de ba om et møte mellom de to ministrene, de to sametingspresidentene og lederne i NRL og SSR.

Det ble 21. september 2012 avholdt møte i Stockholm mellom landsbygdsminister Eskil Erlandsson, landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum, sametingene i de to land, og Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund.

Det ble her bestemt at sametingene i Norge og Sverige og reindrifftsorganisasjoner i begge land skulle arbeide videre for å komme til enighet om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon, slik at den kunne bli ratifisert og iverksatt. Det norske Sametinget skulle ha ansvaret for å lede prosessen. Det ble satt en frist på ett år for dette arbeidet.

Dersom dette arbeidet ikke ledet fram til noen enighet, var ansvarlige myndigheter i begge land innstilt på å slutføre prosessen gjennom ratifikasjon og ikrafttredelse av det forhandlingsresultatet som forelå i 2009. Norge og Sverige har vært uten en konvensjon om grenseoverskridende reindrift siden 2005, en situasjon som er svært uheldig for reindrifften i begge land.

Den samiske arbeidsgruppen som i henhold til ovennevnte oppdrag har fulgt dette opp, presenterte sine forslag for landbruks- og matminister Sylvi Listhaug og landsbygdsminister Eskil Erlandsson 21. mars 2014.

Norske myndigheter har gjentatte ganger påpekt overfor Sverige viktigheten av å få en avklaring av forslagene fra den samiske arbeidsgruppen, og at det er et stort behov for å få en ny konvensjon på plass.

I slutten av februar 2015 var det møte mellom landbruks- og matminister Sylvi Listhaug og landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. På dette møtet ble det enighet om at man i fellesskap nå skal følge opp dette arbeidet, og at det ligger en felles forståelse om at det foreligger et behov for raskt å få på plass en ny konvensjon. I slutten av juni skal de to ministrene ha nytt møte. Da vil nærmere detaljer om dette arbeidet bli drøftet.

I og med at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er operativ, er situasjonen fortsatt slik at mangel på avtale forhindrer norske reinbeitedistrikt i å bruke vinterbeiter i Sverige. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene, innebærer Reindrifftsavtalen 2015/2016 forslag om å omdisponere 2,1 mill. kroner til fôring og andre tiltak fra kapittel 1142 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2015.

Med bakgrunn i utfordringer knyttet til utskilling av svensk rein som blir igjen i Norge etter barmarkperioden, blir områder som kunne ha vært brukt til vinterbeiter hardt belastet, noe som igjen medfører at kystvinterbeitene brukes mer og belastes sterkere. Dette har igjen medført økte

konflikter mellom jordbruk og reindrifften på kysten. For å legge til rette for tidligere utskillinger mellom norsk og svensk rein, legges det opp til en forbedring og utvikling av retningslinjene slik at det åpnes for å kunne gi økonomisk støtte til de aktuelle reinbeitedistriktene.

4.10 Radioaktivitetstiltak i reindrifften

I etterkant av Tsjernobylulykken i 1986 iverksatte staten kompensasjonsordninger overfor reindrifften med målsetting å sørge for at reindrifften ikke ble økonomisk skadelidende på grunn av denne ulykken. Kompensasjonsordningene tok sikte på å redusere de negative virkningene av reaktorulykken. Ordningene har nå virket i hovedsak uforandret i snart 30 år.

I etterkant av Tsjernobylulykken i 1986 førte nedbørsmønsteret over Norge til at reinbeiteområdene sør for Saltfjellet fikk et betydelig nedfall av radioaktivt cesium (cesium-134 og cesium-137). Det har etter dette skjedd en naturlig reduksjon i graden av forurensing av beitene. I mange områder har det i de siste årene ikke vært behov for å iverksette tiltak for å redusere cesiumnivået i reinen. Dette viser seg også på statens utbetalinger til radioaktivitetsordningene som har viser en jevn nedgang siden ordningene ble opprettet. Imidlertid er det fremover fortsatt behov for tiltak i noen områder.

Ordningen har vært vurdert tre ganger tidligere, sist i 2006. Hovedkonklusjonene fra disse evalueringene har vært at ordningene videreføres med enkelte kostnadsjusteringer og endringer i forskriften. Etter gjennomgangen i 2006 ble det foretatt endringer i kostholdskompensasjonen.

Under forhandlingene om reindrifftsavtalen for 2014/2015 ble avtalepartene enige om å foreta en gjennomgang av radioaktivitetsordningene, og at denne gjennomgangen skulle foretas av en arbeidsgruppe med 5 medlemmer.

Arbeidsgruppen overleverte sin rapport i november 2014. Gruppen konkluderer med at det fortsatt er behov for radioaktivitetstiltak, men at behovet er betydelig redusert. Arbeidsgruppen viser til at dagens forskrift er for detaljert, og kan i noen tilfeller virke mot sin hensikt. Tidlig slaktning og inndeling i tiltaksgrupper foreslås avviklet helt eller delvis. Prinsippet om at reindrifften skal holdes økonomisk skadesløs på grunn av radioaktivitet, må etter arbeidsgruppens vurderinger, fortsatt gjelde. Arbeidsgruppen mener også at forskriften må forenkles og være tilpasset dagens situasjon.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 drøftet avtalepartene

forslagene fra arbeidsgruppen. Avtalepartene er enige om at forskrift om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske tap som reineiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt, skal forenkles og tilpasses dagens situasjon i samsvar med forslag fra arbeidsgruppen. Videre skal regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2015/2016 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

4.11 Tiltak mot togpåkjørsler av rein

I sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 uttrykte NRL bekymring for situasjonen i Nordland, hvor reinpåkjørsler på Nordlandsbanen har medført store driftsmessige tap for siidaandelene i tillegg til store dyrelidelser, og at det samme gjelder for distrikter langs Røros-, Meråker- og Ofotbanen. I den forbindelse har NRL krevd at det bygges flere gjerder langs jernbanen, for på den måten å sikre at siidaandeler/distrikter ikke lider ytterligere tap.

Påkjørsel av dyr med tog har mange uønskede konsekvenser både for dyrevelferd, trafikkavvikling, sikkerhet og arbeidsmiljø for personell på jernbanen. Påkjørsler av tamrein medfører i tillegg tap for eierne av dyrene.

Statistikken viser at utfordringene med påkjørsel av tamrein er størst på Nordlandsbanen. Jernbaneverket opplyser at 95 prosent av totalt antall tamrein påkjørt av tog skjer på Nordlandsbanen. Problemets omfang er vesentlig mindre for Røros-, Meråker- og Ofotbanen. Antall rein påkjørt på Nordlandsbanen varierer. Spesielle vær- og snøforhold er en vesentlig årsak til økning i antall togpåkjørsler. Dette var situasjonen i 2010 da det ble påkjørt 623 rein av toget.

Togpåkjørsler av rein er ingen ny problemstilling. Jernbaneverket har bl.a. utarbeidet en handlingsplan mot dyrepåkjørsler 2014 – 2017. Et viktig moment i handlingsplanen er at det er behov for samarbeid mellom alle aktører for å kunne oppnå mål om reduksjon i antall dyr som blir påkjørt. Jernbaneverket samarbeider med dyreeiere og lokale myndigheter og aktører langs jernbanen for å forebygge dyrepåkjørsler.

Med bakgrunn i et fortsatt stort antall rein drept og skadet av toget, ser Landbruks- og matdepartementet behov for økt oppmerksomhet omkring avbøtende tiltak for å redusere togpåkjørsler av rein. Landbruks- og matdepartementet vil ta saken opp med Samferdselsdepartementet.

4.12 Tamreinlagene

Det kan dokumenteres reindrift i fjellområder i Sør-Norge tilbake til tidlig på 1700-tallet. Tidligere hadde reindrift i Sør-Norge langt større omfang enn i dag, både mht. antall reinlag og totalt antall tamrein. Bønder og andre bygdefolk sto i hovedsak bak, ofte i samarbeid med samene som reinen ble kjøpt fra.

Antall tamrein i Sør-Norge var i 1910 regnet til om lag 26 600 dyr fordelt på i alt 17 reinlag. I 1949 var det 25 tamreinlag i Sør-Norge. Rundt 1960 var tallet om lag 20 000 dyr fordelt på 12–14 lag.

Det drives i dag reindrift i fire tamreinlag i Sør-Norge: Lom, Vågå, Fram og Filefjell reinlag. Alle disse er i eller rundt Jotunheimen, beliggende i fjellområder innen kommuner i Oppland, Buskerud og Sogn og Fjordane fylker. Oppland er det fylket med nest største reinkjøttproduksjonen i landet, bare i Finnmark produseres det mer. Reindriften i disse fire tamreinlagene ligger utenfor de samiske områdene, og er fra og med reindrifftsloven av 1978 konsesjonsbelagt og avhengig av grunneiertillatelse iht. reindrifftsloven § 8.

I tillegg til dagens fire tamreinlag kommer Rendal renselskap i Hedmark. Renselskapet har unntak fra merkeplikten i reindrifftsloven. Dette er ikke reindrift i vanlig forstand da det drives jakt på reinstammen.

Tamreinlagene i Sør-Norge er organisert som aksjeselskap/andelslag av bønder/grunneiere og andre som driver reindrift i fellesskap. Antallet eiere i hvert reinlag varierer, og er fra 5 til 225. Det er felles eierskap til reinen, og hvert reinlag har ett felles reinmerke. Reindriften drives på beitearealer leid av fjellstyrer og private grunneiere. Generelt nyttes kystnære høyfjellsområder i nordvest som barmarksbeite og mer kontinentale og lavereliggende fjell- og skogsområder i sørøst som vinterbeite. Det foretas sesongmessige flyttinger mellom beiteområdene om våren og på høsten/tidlig vinter.

Det er forskjeller mellom de fire tamreinlagene selv om produksjonen er forholdsvis lik. Filefjell og Fram har en eierstruktur sammensatt av få eiere, og de beiter stort sett på privat grunn. I Vågå og Lom er det store andelslag med over 200 andelseiere. I Vågå er en del av beiteområdene på privat grunn, mens de i Lom er hovedsakelig i statsallmenning.

Tamreinlagene har enten fast ansatte gjetere, ellers så forestår aksje-/andelseierne selv den praktiske reindriften. Det er 3–6 gjetere i hvert tamreinlag. I noen tilfeller er gjeterne også eiere. I

tillegg til tilsyn, gjeting og flytting av reinen i beiteområdene, utføres det arbeid i reingjerdene i forbindelse med merking og slakting, bygging og vedlikehold av reindrifftsanlegg, administrasjon m.m. *Økonomisk utvalg* har beregnet antallet årsverk i tamreinlagene til totalt 39.

Det totale antallet rein i tamreinlagene er ca. 12 000. Slakteuttaket ligger på 6–7 000 rein, hvorav andelen kalveslakt utgjør ca. 70 pst. Det totale slaktekvantumet var 220 tonn kjøtt i 2012. Produksjonen tilsvarte da 14 pst. av reindriffts totale produksjon av reinkjøtt i landet. Tamreinlagenes andel av den totale reinkjøttproduksjonen omsatt gjennom registrert slakteri utgjør 15–20 pst. av den totale årlige omsetningen i landet. Flokksammensetningen er gjennomsnittlig 74 pst. simler, 22 pst. kalver og 3 pst. bukker. Produktiviteten ligger på ca. 18 kg kjøtt per livrein.

Tamreinlagene er organisert i *Kontaktutvalget for tamreinlagene i Sør-Norge*. Kontaktutvalget har

observatørstatus i forbindelse med reindrifftsforhandlingene, og følger forhandlingene. I likhet med reindrifften innenfor de samiske reinbeiteområdene mottar tamreinlagene forskjellige tilskudd over reindrifftsavtalen.

Tamreinlagene i Sør-Norge er forvaltningsmessig og faglig underlagt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Landbruks- og matdepartementet fremhever at tamreindrifften i Sør-Norge representerer som den samiske reindrifften en god og fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar bl.a. til et næringsmessig mangfold, og til opprettholdelse og utvikling av næringslivet i distrikts – Norge. I tillegg finansierer tamreinlagene en rekke av fjellstyrenes aktiviteter gjennom betaling av beiteleie. Departementet ser det som viktig at det legges til rette for fortsatt god drift og en positiv utvikling av tamreinlagene.

5 Bruk av mindreforbruket fra 2014 kapittel 1151 post 75 og post 79

Under forutsetning om at Stortinget godkjenner en omdisponering av 8,7 mill. kroner og 1,4 mill. kroner av mindreforbruket fra 2014 på kapittel 1151 post 75 og 79 til kapittel 1151 post 51, ble partene i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 enige om å benytte mindreforbruket til følgende tiltak:

- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slaktning av rein (3,58 mill. kroner).
- Videreutvikling av reindriftens arealbrukskart (1,57 mill. kroner).
- Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein (0,70 mill. kroner).
- Implementering av nytt rapporteringssystem (150.000 kroner).
- Tiltak for økt internkontroll og selvstyre (1,0 mill. kroner).
- Prosjekt for fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerdar (1,8 mill. kroner).
- Prosjekt – bruk av merket «Rein – helten på vidda» (1,0 mill. kroner).
- Implementering av nytt klassifiseringssystem (0,3 mill. kroner).

5.1 Infrastrukturtiltak som legger til rette for slaktning av rein

Oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. I dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Departementet understreker viktigheten av at man har oppmerksomheten rettet mot alle ledd i verdikjeden, fra vidde til bord, når tiltak vurderes for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt. Med bakgrunn i behovet for å øke slakteuttaket av rein, er det i flere distrikt behov for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr.

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2013/2014 og Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble det enighet om å sette av henholdsvis 7,5 mill. kroner og 5,0 mill. kroner til oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr.

Etter en nærmere fastsatt prosess, ble det kartlagt et behov i det enkelte reinbeiteområdet. På bakgrunn av denne kartleggingen foretok RUF-styret en prioritering mellom områder og distrikt. Denne prioriteringen sammen med strategisk plan fra våren 2012, skulle legges til grunn ved behandling av søknadene fra distriktene.

Fortsatt foreligger det et behov for en oppgradering av reindriftens infrastruktur i mange områder. Videre har erfaringer fra inneværende slaktesesong vist at enkelte distrikt har utfordringer med å få tatt ut slakterein.

Med bakgrunn i nevnte erfaringer, og det arbeidet som ble gjort i 2013 og 2014, legger avtalepartene til grunn at RUF-styret i løpet av første halvår får behandlet søknader om infrastrukturtiltak, i den hensikt at anleggene legger til rette for slaktning og omsetning i sesongen 2015/2016.

Det avsettes 3,58 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til infrastrukturtiltak i reindriften.

5.2 Videreutvikling av reindriftens arealbrukskart

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å få gjennomført et pilotprosjekt knyttet til utvikling av reindriftens arealbrukskart. Hensikten var å få etablert kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

Konkret skulle pilotprosjektet gjennomføres i to faser. Første fase innebar en kartlegging av svenske samebyers arealbrukskart, samt en vurdering om det foreligger mulighet til å utvikle dagens arealbrukskart til også å gi en oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts areal. På bakgrunn av rapporten fra forprosjektet, skulle partene bli enige om man skulle gå videre med fase to som innebar en utarbeidelse av inngrepskart for to reinbeitedistrikt.

Avtalepartene er enige om å gå videre med utvikling av reindriftens arealbrukskart. Avtalepartene ser det som viktig at reindriftens areal-

brukskart utvikles til å bli helhetlige og dynamiske kart til bruk for reindriftsnæringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Det er et mål at kartene skal danne grunnlag for innsyn i reindriftens arealbruk, og være et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og tematiske framstillinger i saker hvor reindriften blir berørt.

Avtalepartene er enige om gjennomføring av følgende delprosjekter i utviklingen av reindriftens arealbrukskart:

- Landbruksdirektoratet står ansvarlig for å utrede og implementere et system for ajourhold av reindriftens arealbrukskart. Utredningen avrapporteres innen oktober 2015. NRL deltar i samarbeidet som skal utrede ansvarsforhold mellom reindriftsnæringen og forvaltningen. Næringen medvirker ved å være ansvarlig for deler av kartets innhold. Prosjektet inkluderer opplæring av ansvarlige innenfor reinbeitedistriktene.
- Landbruksdirektoratet er ansvarlig for å tilrettelegge for PDF-baserte utskrifter direkte fra innsynsløsningen *Kilden*. Institutt for skog og landskap får ansvaret for å gjøre de tekniske tilretteleggingene.
- NRL skal sammen med Landbruksdirektoratet gjennomføre en vurdering av temalagene i reindriftens arealbrukskart, og hvordan disse presenteres. Direktoratet leder arbeidet.
- Landbruksdirektoratet er ansvarlig for at krav til dokumentasjon som del av det offentlige kartgrunnlaget, er oppfylt. Direktoratet skal oversende en sluttrapport for dette arbeidet innen 1. desember 2015.
- Landbruksdirektoratet skal, i samarbeid med andre aktører i kartsamarbeidet, vurdere muligheten for en systematisk og helhetlig gjennomgang av reindriftens gjerder og anlegg. Gjennom et forprosjekt skal direktoratet avdekke behov og muligheter som kartsamarbeidet kan gi. Direktoratet skal oversende avtalepartene en rapport fra forprosjektet innen 1. desember 2015. Rapporten skal også inneholde forslag om videre framdrift.
- Landbruksdirektoratet skal innen 1. desember 2015 legge fram for avtalepartene en oversikt over fremtidige drifts- og vedlikeholdskostnader for reindriftens arealbrukskart.
- Landbruksdirektoratet avgir en statusrapport i arbeidet med å utvikle reindriftens arealbrukskart i forbindelse med forskriftsmøtet våren 2015.

Kostnadene til utvikling av reindriftens arealbrukskart er beregnet til 2,5 mill. kroner. Prosjek-

tet finansieres med gjenstående bevilgning fra pilotprosjektet pålydende 0,93 mill. kroner, samt en avsetning på 1,57 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme.

5.3 Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein

Telling av rein er ressurskrevende for både reindriften og forvaltningen. Slik dagens tellinger gjennomføres, er det kun mulig å få kontrolltelt et fåtall av distriktene i løpet av ett år. Med bakgrunn i pågående prosess med en reduksjon av reintallet i Finnmark, har tellingene de siste årene vært konsentrert i Finnmark. Manglende tellinger sør for Finnmark skaper en usikkerhet omkring reintallet i disse områdene.

Avtalepartene er enige om at det oppnevnes en arbeidsgruppe som får ansvaret for å gjennomføre et forprosjekt for å avdekke utfordringer med dagens tellinger. Videre hvilke muligheter som foreligger i alternative tellemetoder, herunder dronetellinger og ved individmerking av rein. I tillegg skal arbeidsgruppen foreslå eventuelle justeringer som bidrar til mer effektive tellinger.

Avtalepartene er enige om å oppnevne en arbeidsgruppe med fire medlemmer. To av medlemmene oppnevnes av NRL og to av medlemmene oppnevnes av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for gruppen. Dersom arbeidsgruppen finner det formålstjenlig, kan arbeidsgruppen benytte aktuelle forskningsmiljøer til gjennomføring av deler av prosjektet. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

Arbeidsgruppen skal legge fram sin rapport innen 1. desember 2015.

Det settes av 0,7 mill kroner utover RUF sin ordinære ramme til gjennomføring av et forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein.

5.4 Implementering av nytt rapporteringssystem

I forbindelse med reindriftsavtalen for 2013/2014 ble avtalepartene enige om at dagens rapportering fra slakteriene og videreforedlingsbedriftene ikke er tilfredsstillende. Riktig rapportering er avgjørende grunnlag for Markedsutvalgets arbeid. Videre gir manglende rapportering utfordringer vedrørende behandling av søknader om

tilskudd, samt for utarbeidelse av både totalregnskapet og ressursregnskapet.

Avtalepartene ble enige om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av Landbruksdirektoratet, NRL og Private Reinsdyrslakteriers Landsforening (PRL) for å utarbeide et nytt web-basert rapporteringssystem. Sluttrapport fra arbeidsgruppen ble presentert for avtalepartene i desember 2014. Opplæring av brukere og implementering hos de enkelte slakteriene har ennå ikke startet, men applikasjonen er tilnærmet operativt ferdig.

Det nye rapporteringssystemet sikrer en løpende rapportering fra slakteriene. Rapporteringen innebærer både innrapportering av slaktejournal og lagerbeholdning. Applikasjonen som er utviklet er todelt. En del omfatter registrering av slakt, og en del går på bearbeidning av registrerte slakt med innrapportering av slaktejournal. Det nye systemet vil gi brukerne en enklere hverdag og medføre en betydelig innsparing for slakteriene. Myndighetene vil motta en løpende rapportering og kvaliteten på de registrerte dataene blir hevet. Dette vil også komme reineieren til gode.

Det ble avsatt 2,0 mill. kroner til utvikling av nytt rapporteringssystem. Faktiske forbruk ble 1,5 mill. kroner. I forbindelse med møtet mellom avtalepartene i desember ble det avtalt at 150.000 kroner av mindreforbruket skal omdisponeres for å finansiere et nedskjæringsforsøk for å få kvalitets-sikret det klassifiseringssystemet som er utviklet.

Kostnadene til implementering av nytt rapporteringssystem er beregnet til 0,5 mill. kroner i 2015. Prosjektet finansieres med gjenstående bevilgning fra prosjektet pålydende 350.000 kroner, samt en avsetning på 150.000 kroner utover RUF sin ordinære ramme.

5.5 Tiltak for økt internkontroll og selvstyre

Reindrifftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindrifften. Videre skal reindriffts-næringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvar for at reindrifften er bærekraftig. Reindriffts-næringen står overfor store utfordringer fremover i tid for å sikre en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrifft. En videreutvikling av lokalt styre vil være viktig for å nå gitte reindrifftspolitiske mål.

Landbruksdirektoratet arbeider aktivt med flere tiltak for å styrke reindriffts-næringens selvstyre og internkontroll. Avtalepartene er enige om at enkelte av disse tiltakene finansieres over

reindrifftsavtalen. Dette gjelder gjennomføring av seminarer om utvikling av lokalt styre både for alle distriktsstyrene og alle siidaandelslederne, samt gjennomføring av et pilotprosjekt for utvikling av lokalt styre for et geografisk avgrenset område.

I arbeidet med å styrke reindriffts-næringens selvstyre og internkontroll skal Landbruksdirektoratet utarbeide et mandat og en prosjektplan. Utarbeidelsen skal skje i nært samarbeid med NRL og Sametinget. Prosjektplanen skal ferdigstilles og presenteres for avtalepartene under forskriftsmøtet i mai/juni 2015.

Landbruksdirektoratet arbeider også med en konkret uttesting av et opplegg for mekling i reindriffts-næringen. Uttesting av en meklingsordning skal også innarbeides i prosjektplanen som direktoratet skal utarbeide.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tiltak for internkontroll og selvstyre utenfor RUF sin ordinære ramme.

5.6 Prosjekt for fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerdar

I samtlige reinbeiteområder ligger det betydelige mengder med gammelt gjerdemateriell som bør fjernes. Avtalepartene er enige om at de som har oppført ulovlige gjerdar også har et ansvar for å fjerne dem, men at dette i flere distrikter i liten grad er fulgt opp. Gjerdemateriell som blir liggende er til hinder og skade for både vilt og personer som ferdes i naturen. Gammelt gjerdemateriell som kan knyttes til reindrifften kan også være et omdømmeproblem.

Avtalepartene er enige om at det iverksettes et prosjekt som har som formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell. Ordningen skal være tidsbegrenset og knyttet til driftsåret 2015/2016. Gjennom ordningen kan distrikter søke om økonomisk støtte til fjerning av gammelt gjerdemateriell.

For driftsåret 2015/2016 har avtalepartene valgt å prioritere Troms og Nordland reinbeiteområder. Landbruksdirektoratet utarbeider et regelverk for ordningen som fastsettes i god tid før barmarksesongen. Ordningen administreres av fylkesmannen i Nordland og Troms. Landbruks- og matdepartementet skal kontakte FEFO og Statskog med forespørsel om de kan bistå i gjennomføringen av dette prosjektet.

Avtalepartene er enige om å avsette 1,8 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til et prosjekt som har til formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerdar.

5.7 Prosjekt – bruk av merket «Rein – helten på vidda»

Markedsutvalget har fått utviklet en egen merkenøytral profil. Profilen understreker særpreget til norsk reinkjøtt og spiller på verdiene smakfull, ekte, ren og naturlig. Designet skal gi et etterlatt inntrykk av reinsdyrkjøtt som *Det smakfulle og møre kjøttet fra vidda*. Profilen ble tildelt merket for god design i 2013 av Norsk Designråd. Profilen er lagret i en elektronisk designmanual som gir retningslinjer for bruken. Videre er profilen blitt merkevarebeskyttet i løpet av 2014. Avtalepartene har tidligere signalisert at Markedsutvalget skal arbeide for å få avklart hvordan bedriftene kan nyttiggjøre seg profilen, herunder muligheten for at bedriftene betaler for bruken, og derigjennom bidrar til å finansiere den merkenøytrale markedsføringen.

Markedsutvalget har utarbeidet en plan for et prosjekt som har som formål å etablere kriterier for bruken av profilen, og derigjennom gi reinkjøttbransjen tilgang til profilen mot at de bidrar økonomisk til den merkenøytrale markedsføringen. Avtalepartene har i utgangspunktet sluttet seg til den forelagte prosjektplanen, herunder pro-

sjektorganiseringen. Dette innebærer at avtalepartene står som felles eier av prosjektet. Prosjektresultatene skal tilbake til avtalepartene for godkjenning. I tillegg skal det gjennomføres et felles Eiermøte for prosjektet. Under Eiermøtet drøftes og fastsettes endelig prosjektplan.

Det avsettes 1,0 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til prosjektet.

5.8 Implementering av nytt klassifiseringssystem

Avtalepartene ser nødvendigheten av at det legges til rette for gjennomføring av kurs for sertifisering av klassifiserer på reinsdyrkjøtt. Videre ser avtalepartene det også som nødvendig at det legges til rette for at NRL gis mulighet til å gjennomføre informasjonsarbeid i forbindelse med etablering av nytt system.

Med dette som utgangspunkt er avtalepartene enige om å avsette 300.000 kroner utover RUF sin ordinære ramme til implementering av nytt klassifiseringssystem. Avsettingen kommer i tillegg til tidligere avsetting på 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og etablering av nytt klassifiseringssystem.

6 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2015/2016

6.1 Økonomisk ramme og periode

Det foreslås at bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2015/2016 settes til 113,0 mill kroner. Avtalen vil tre i kraft 1. juli 2015, og gjelde til 30. juni 2016. Reindrifftsavtalens økonomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2016. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2015–2016) for Landbruks- og matdepartementet. Foreliggende proposisjon om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

6.2 Priser

Fram til og med Reindrifftsavtalen 2001/2002 definerte man en målpris for reinkjøtt. Målprisen var ikke en maksimalpris, men en pris som avtalepartene mente var mulig å oppnå i markedet under de aktuelle markedsforhold. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindrifftsavtalens målprissystem ved at målprisen var styrende for utløsning av administrativ tollnedsettelse og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 ble imidlertid avtalepartene enige om å oppheve målprisen for reinkjøtt fra og med dette avtaleåret. Dette innebærer fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Denne ordningen videreføres for Reindrifftsavtalen 2015/2016. Det vises til nærmere omtale av importordninger under punkt 6.7.

6.3 Utviklings- og investeringstiltak

6.3.1 Økonomisk ramme

For 2015 foreslås en økning av bevilgningen til RUF fra 33,7 mill. kroner til 35,6 mill. kroner. Ut fra fondets økonomiske situasjon, foreslås tildelegingsrammen for 2016 satt lik bevilgningsrammen. Avtalepartene legger til grunn at RUF-styret skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tildelegingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler

som kan understøtte målsettingene for reindriffts politikken. Så fremt annet ikke er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital.

6.3.2 Kvinnerettede tiltak

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes særskilte midler til kvinnerettede tiltak i Reindrifftsavtalen 2015/2016, men understreker at dette ikke utelukker noen fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

Avtalepartene er enige om at arbeidet med likestilling i reindrifften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra næringen selv og gjennom næringsorganisasjonen.

NRL har utarbeidet en strategi for likestilling i reindrifften med konkrete oppfølgingspunkter. Framover vil det være av sentral betydning at NRL arbeider aktivt og målrettet med strategien, samt at NRL foretar en prioritering av de ulike tiltakene. Særlig trekkes frem viktigheten av at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Dette gjelder både i NRLs styre og i lokalagene.

Avtalepartene er enige om at det foreligger et behov for mer informasjon om hvilke ordninger over reindrifftsavtalen som gjelder for reindrifftskvinnene. For å legge til rette for økt informasjon, vil Landbruksdirektoratet følge opp slik at reindrifftskvinnene blir informert på egnet måte.

6.3.3 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2015. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer hvordan årets avsetning skal brukes.

Avtalepartene er enige om at reindrifftens utviklingsmuligheter tydeliggjøres som et prioritert forskningsområde. Avtalepartene forutsetter at RUF-styret foretar de nødvendige avgrensinger slik at søknader knyttet til utviklingsmuligheter er

innenfor de rammer og formål som er satt i styrets strategiske plan.

6.3.4 Konfliktforebyggende tiltak

Det avsettes 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak i forhold mellom reindrift og annen berørt part.

Hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindriften og det øvrige landbruket. I «Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part», er administrasjonen og avgjørelsesmyndigheten lagt til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og med Landbruks- og matdepartementet som klageinstans.

Avtalepartene påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foretar en grundig kvalitetssikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avtalepartene legger til grunn at man i forbindelse med det kommende jordbruksoppgjøret overfører til fylkesmannen minst tilsvarende bevilgning på 1,45 mill. kroner til samme formål fra jordbruksavtalen.

6.3.5 Utviklingsprogrammet

Det avsettes 8,2 mill. kroner til Utviklingsprogrammet.

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å samordne Reinprogrammet med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat (Endret navn til Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping fra 1. januar 2015). Bakgrunnen for sammenslåingen var at partene vurderte det slik at begge programmene har tilnærmet lik innretning, kundene har de samme utfordringene og at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Videre var en samordning også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet og virkemiddelapparatet.

Ved en sammenslåing satte avtalepartene som en forutsetning at reindriften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet. Videre at Innovasjon Norge fortsatt utøver en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programmets reinkjøttkunder, og har stor oppmerksomhet mot å få fram de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig. Avtalepartene var enige om å videreføre programmets innretning og satsingsområder.

Styringsgruppen for Reinprogrammet behandlet sin sluttrapport under sitt siste møte 27. november 2014. Styringsgruppen påpekte at det er to sentrale formål med rapporten. Det ene er å gi en status- og sluttrapport når Reinprogrammet avvikles. Det andre formålet er å gi innspill til styringsgruppen og administrasjonen av det nye programmet, innspill som styringsgruppen for Reinprogrammet mener er viktig for både å ivareta og utvikle Reinprogrammets eksisterende og potensielle kunder. I tillegg forutsettes det at erfaringene som fremkommer i rapporten og innspillene fra styringsgruppen vil være sentrale momenter i arbeidet med å utvikle nytt programnotat, og i utviklingen av styringen og administrasjonen av det nye programmet.

Konkret har styringsgruppen i sin sluttrapport understreket viktigheten av at dagens innretning og satsingsområder i Reinprogrammet blir videreført. Videre har styringsgruppen bl.a. påpekt behov for fortsatt satsing innenfor kompetanseheving og veiledning knyttet til forretningsdrift, markedskompetanse, nettverksbygging og produktutvikling. Det vises til at dette er områder som er av avgjørende betydning for å sikre videre drift og en videreutvikling av bedriftene. Videre understrekes behovet for fortsatt stimulering av samarbeid mellom reinkjøttbedriftene og mellom reinkjøttbedriftene og andre småskalaprodusenter om distribusjon og salg i butikk og horecamarkedet. I den forbindelse fremheves viktigheten av at det blir utarbeidet gode markedsplaner for produsentene for å finne ut hvilke varer som kan selges i butikk, horecamarkedet eller gjennom andre arenaer for salg av lokalproduserte varer. Viktigheten av at det blir utviklet produkter som forbrukeren vil ha, og at disse kanalisere til riktige markeder, understrekes. Det vises også til behovet for stimulering til samarbeid som kan bidra til økt inntjening gjennom arbeidsdeling, spesialisering og økt kapasitetsutnyttelse i etablerte anlegg. Styringsgruppen understreker at det fremover ikke vil være rom for mange nye foredlingsbedrifter, men at dette kan være aktuelt i enkelte tilfeller. Det anbefales at myke investeringer også fremover bør prioriteres. Imidlertid bør det foreligge mulighet for støtte til kjøp av maskiner og utstyr som er nødvendig for at bedriften skal kunne vokse, som ledd i en spesialisering og ved samarbeidsprosjekter. I tillegg anbefales det at satsingen på utviklingen av det reinbaserte reiselivet hvor matelementet står sentralt, bør videreføres og styrkes.

Når det gjelder fremtidig administrasjon, vises det til at reindriften er en urfolksnæring som er unik i både nasjonal og internasjonal sammen-

heng hvor kulturelementet står sentralt. Reindriften er også en av få næringer i Norge med helårs beitedrift hvor naturen er en sentral premissleverandør. Disse forhold stiller etter styringsgruppens vurderinger særskilte krav til oppfølging av målgruppen. Ved fremtidig administrering ser styringsgruppen viktigheten av at kompetanse om målgruppen ivaretas. Videre at administrasjonen har en aktiv og individuell oppfølging av målgruppen, samt at det legges opp til bedriftsbesøk.

Avtalepartene slutter seg til styringsgruppens anbefalinger, og forutsetter at styringsgruppen og administrasjonen for Utviklingsprogrammet følger opp og ivaretar gitte anbefalinger.

Avtalepartene slutter seg også til styringsgruppens anbefaling om at reindrifftsavtalens økonomiske andel blir øremerket i det nye programmet. Dette gjelder også gjenstående bevilgning på Reinprogrammet.

6.3.6 Fagbrevordningen

Det settes av 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen.

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble opplæringskontoret opprettet i februar 2002. Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Finnmark, Troms, Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere læringer og lærekandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot læringer.

Per 1. januar 2014 var det 122 læringer som hadde gjennomført læretiden sin. Det er 26 læringer som er under opplæring.

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning.

Avtalepartene registrerer at Opplæringskontoret siden våren 2010 ikke har funnet andre finansieringskilder. Avtalepartene er enige om at manglende finansiering vil innebære en avvikling av ordningen. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret arbeider aktivt med å finne andre finansieringskilder, og at Landbruks- og matdepartementet bistår med å følge opp saken overfor andre departement.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnenes stilling i reindriften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende læringer og instruktører. I tillegg påpeker

avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene. Fagbrevordningen gjøres også gjeldende for tamreinlagene.

6.3.7 Markedstiltak

Det settes av 3,0 mill. kroner til Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt.

Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindrifftsavtalen til merkenøytral markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen, påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

I samsvar med sin første markedsplan utarbeidet Markedsutvalget en Markedshåndbok. Boken er blitt distribuert til samtlige siidaandeler og tamreinlag. Markedshåndboken kommuniserer verdiene knyttet til norsk reinsdyrkjøtt, og skal engasjere reindriffts næringens primærledd i arbeidet med markedsføring av reinkjøtt.

Markedsutvalget legger opp til en revidering av Markedshåndboken i løpet av 2015. Fram mot Reindrifftsavtalen 2016/2017 skal NRL ha gjennomført en implementeringsprosess av den nye boken i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg i utgangspunktet til Markedsutvalgets forslag til aktiviteter, men aktivitetene må tilpasses innenfor en ramme på 3,0 mill. kroner. Årsaken til at rammen er redusert med 2,0 mill. kroner, er den gode markeds situasjonen og at det forventes at bedriftene bidrar i større grad til den merkenøytrale markedsføringen av reinkjøtt. Markedsutvalgets mindreforbruk fra 2014 overføres til 2015.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene

og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 50.000 kroner i budsjettet for 2015, for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 150.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

Avtalepartene er enige om at sekretariatet for Markedsutvalget fortsatt skal ligge hos Landbruksdirektoratet. Fram mot forskriftsmøtet i mai/juni 2015 skal Landbruksdirektoratet avklare med Markedsutvalget hvilke oppgaver som tilligger sekretariatet og hvilke oppgaver som må løses på annen måte. Avklaringen skal legges fram for avtalepartene under forskriftsmøtet.

6.3.8 Pramming av rein

Det settes av 5,3 mill kroner til pramming av rein.

Avtalepartene ble ved Reindrifftsavtaleforhandlingene for 2010/2011 enige om at pramming av rein fremdeles skal administreres av staten ved daværende Reindrifftsforvaltningen, og at kostnadene ved prammingen skal dekkes over Reindrifftsavtalen.

Når det gjelder administrasjonskostnadene, legges det fortsatt opp til at disse dekkes gjennom en avgift per rein som belastes den enkelte reineier. Prammeavgift fra den enkelte reineier er 12 kroner per rein, og innbetales direkte til RUF. Det prammes om lag 30.000 rein per år, og med en prammeavgift på 12 kroner per rein gir dette en sum på 300.000 kr per år. Dette innebærer at prammeavgiften dekker administrasjonsutgiften, noe som også er intensjonen med avgiften.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å gå gjennom ordningen med pramming av rein. Dette hadde sin bakgrunn i at kostnadene til pramming av rein har økt betydelig de senere årene, og at avtalepartene er enige om at pramming på sikt bør fases ut av reindrifftsavtalen. Arbeidsgruppen skulle bl.a. vurdere det framtidige behovet for pramming av rein, og andre mulige flyttemetoder.

I sin rapport viser arbeidsgruppen til at reintransporten med de tidligere Forsvarets LGF'er er innarbeidet i driftsmønstrene i de områder denne transporten benyttes. Distriktene har også investert i infrastruktur som er tilpasset denne transporten. Kvaliteten av transporten er høy, og tje-

nesten gjør det mulig for reindrifften å utnytte de vanskeligst tilgjengelige sommerbeitene.

Videre viser arbeidsgruppen til at det finnes alternativer, men at disse ikke kan måle seg med LGF'en med hensyn på dyrevelferd, effektivitet og stabilitet. Det påpekes fra arbeidsgruppen at alternative transportmetoder også vil kreve en betydelig tilpasningsperiode, samt behov for å investere i ny infrastruktur i form av beitehager og lasteramper eller lektere. Utfordringen med bruk av LGF'ene er de høye leie- og driftskostnadene.

Arbeidsgruppen foreslår at reintransport med LGF opprettholdes etter samme mønster som i dag, men at det gjennomføres kostnadskutt i transporten ved at seilingsplanen på høsten avkortes.

Avtalepartene legger til grunn at pramming av rein gjennomføres innenfor de rammer som ble gitt når anbudet for sesongen 2015/2016 ble utlyst. Ved utlysning av fremtidige anbud er avtalepartene enige om at det legges inn en justering i seilingsplanen i samsvar med prammegruppas forslag.

6.3.9 Reindrifftsanlegg

Med reindrifftsanlegg menes slakteanlegg og permanente gjerder-/anlegg. Tilskudd til reindrifftsanlegg kan innvilges til siidaandeler, siida, reinbeitedistrikt og tamreinlag. Tilskudd ytes kun til reindrifftsanlegg som er beskrevet i godkjente bruksregler og utarbeidede distriktsplaner.

Avtalepartene er enige om å videreføre satsene for tilskudd til anlegg. Videre er det enighet om en videreføring av gitte vilkår om at det ikke skal gis tilskudd til anlegg til siidaandeler som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, samt for reinbeitedistrikt som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag*. Det avsettes ingen øremerkinger verken til enkelttiltak eller til en avsetning til dette formålet i Reindrifftsavtalen 2015/2016.

6.3.10 Protect Sápmi

Formålet med Protect Sápmi er å starte en uavhengig og ideell organisasjon/stiftelse. Stiftelsen skal bidra med kompetansehevende innsats for tradisjonelle samiske næringer og samiske land- og ressursrettigheter der arbeidet rettes mot arealinngrep og endret utmarksbruk som påvirker samiske bruksområder og naturressurser, samt arbeide for økt forståelse i samfunnet for grunnlaget for et bærekraftig samisk samfunn.

Avtalepartene er enige om at det ikke er riktig at det gis finansiell støtte til drift av Protect Sápmi over reindrifftsavtalen.

6.3.11 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Avtalepartene ble enige om å sette av totalt 450 000 kroner over Reindrifftsavtalen 2013/2014 for å utrede mulighetene for å utvikle og etablere lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Dette skulle utvikles etter samme modell som Inn på tunet-ordningen i jordbruket. Fylkesmannen i Finnmark (FM Finnmark) fikk oppdraget, og avleverte rapporten «*Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Rapport fra pilotprosjektet «Ut på vidda», utført høsten 2014»*» den 28. november 2014.

I rapporten anbefales det å etablere et flerårig prosjekt, enten knyttet til Matmerk og ordningen Inn på tunet, regional forvaltning eller Samisk høyskole for å utvikle en permanent ordning.

For at det på sikt skal etableres en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften, er avtalepartene enige om at det i en oppstartsfase settes av midler til et treårig prosjekt over reindrifftsavtalen. Hensikten med gjennomføringen av prosjektet er å få et grunnlag for å vurdere om ordningen skal gjøres permanent.

Det skal oppnevnes en arbeidsgruppe som skal utarbeide en prosjektplan. Arbeidsgruppen skal bestå av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Fylkesmannen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen skal overlevere et forslag til prosjektplan i forbindelse med forskriftsmøtet mai/juni 2015, herunder organisering og mandat for prosjektet.

Prosjektperioden er tre år. Det settes av 1,0 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2015/2016 til det første året av prosjektperioden.

6.3.12 Nytt klassifiseringssystem

I reindrifftsavtalen for 2013/2014 ble det satt av 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Systemet skulle ta utgangspunkt i dagens EUROP klassifiseringssystem. Det ble etablert en arbeidsgruppe med ansvar for prosjektet.

Arbeidsgruppen har kommet fram til et forslag til regelverk for nytt klassifiseringssystem. Regelverket er samlet i en Klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt. Regelverket inneholder også regler

for pussing av slakt, definerer hvordan et reinsdyrslakt skal se ut ved veiing, regelverk for tidspunkt for varmveiing av slakt, varmvektssvinn og regelverk for merking av reinsdyrslakt. Det er også vedtatt regelverk for aspirantopplæring og sertifisering av nye klassifisører, etterutdanning av godkjente klassifisører, samt regelverk for klassifiserings- og pussekontroller ved reinsdyrslakteriene.

Arbeidsgruppen anbefaler at det innføres et system for klassifisering av reinsdyrslakt. Gruppen foreslår videre at systemet eies av Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL), og at det oppnevnes et klassifiseringsutvalg for reinsdyrslakt, med representanter fra NRL og Private Reinsdyrslakteriers Landsforbund. Arbeidsgruppen foreslår at det skal være frivillig for slakteriene om de vil være med i klassifiseringsordningen.

Med unntak av at ordningen skal være frivillig, slutter avtalepartene seg til forslagene fra arbeidsgruppen. Avtalepartene ser det som viktig at nytt klassifiseringssystem i størst mulig utstrekning kommer til anvendelse, og at reindrifftsavtalen brukes for å oppnå dette. LMD vil snarlig ta initiativ til å innføre lovbestemmelser som sikrer pliktig klassifisering av reinsdyrkjøtt.

Avtalepartene legger til grunn at nytt klassifiseringssystem kan innføres fra 1. september, dvs for slaktesesongen 2015/2016.

6.3.13 Reindrifftsaglig medvirkning og deltagelse i regional forvaltning

I forbindelse med avvikling av områdestyrene og overføring av den regionale forvaltningen av reindrifften til fylkesmannen, ble det besluttet at de aktuelle fylkesmennene skal etablere ordninger som legger til rette for samisk og reindrifftsaglig medvirkning i den regionale forvaltningen.

Avtalepartene ser det som viktig at det støttes opp om ordninger som legger til rette for samisk og reindrifftsaglig medvirkning i den regionale forvaltningen. Med dette som utgangspunkt, er avtalepartene enige om at det avsettes noe midler over RUF som gir reindrifften mulighet til å søke økonomisk støtte til slik medvirkning.

6.3.14 Andre ordninger som sorterer under RUF

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, er avtalepartene enige om at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindrifftens utviklingsfond.

6.4 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Avtalepartene ser det som viktig å videreføre stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, og på den måten legge til rette for de reindriftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Med bakgrunn i behovet for økt slakting og omsetning kommende slaktesesong, har avtalepartene valgt å videreføre prioriteringen av de produksjonsrettede tilskuddene.

Det foreslås en bevilgning på 68,7 mill. kroner for avtaleåret 2015/2016 til ulike direkte tilskudd. Dette er en reduksjon på 0,4 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale. Bakgrunnen for en reduksjon i rammen, samtidig som avtalepartene er enige om en prioritering av de produksjonsrettede tilskuddene, har sammenheng med at reindriftsavtalens ramme ikke er en overslagsbevilgning. Det er derfor sentralt at man tar høyde for dette ved fastsetting av rammen. Her vises det til at man ved de siste års avtaler har tatt høyde for en oppfølging av reintallsvedtakene i beregningen av slakteuttaket.

6.4.1 Generelle vilkår

Avtalepartene legger til grunn at i de distrikter hvor reintallet i siidaen er for høyt i forhold til det som er fastsatt, vil det skje en reintallsreduksjon i henhold til reindriftsloven § 60 tredje ledd. Gjeldende regelverk med bortfall av tilskudd dersom siidaandelene ikke har redusert i samsvar med fastsatt reduksjon av Reindriftsstyret, videreføres.

Avtalepartene ser det som viktig og nødvendig at det nye klassifiserings- og rapporteringssystemet kommer til anvendelse. Med dette som utgangspunkt, er avtalepartene enige om at dagens vilkår for rapportering av kalveslakt videreføres gjennom krav til bruk av det nye systemet. Avtalepartene vil i løpet av høsten 2015 vurdere status.

Generelt krav gitt i § 2 nr. 3 bokstav d. endres slik at avkorting av tilskudd ved avvik fastsettes i prosent av siidaandelens maksimalt tillatte reintall. Dette innebærer at dersom siidaandelens overskridelse av øvre reintall er inntil 2,5 pst., reduseres tilskuddet med 1/3. Dersom overskridelse av øvre reintall er mellom 2,5 pst. og 5 pst., reduseres tilskuddet med 2/3. En overskridelse på mer enn 5 pst. innebærer at siidaandelen ikke er tilskuddsberettiget.

Ved forhandlingene om Reindriftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe for å gjennomføre en vurdering

av effektene ved gjeldende ordning om at det skal gjennomføres en avkorting i de kostnadssenkende og direkte tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til leder av siidaandel, er under 85 pst av det totale reintallet i vårflokk. Med bakgrunn i at man kun hadde erfaringstall fra ett driftsår, ble det planlagte utredningsarbeidet utsatt.

Avtalepartene ser fortsatt behov for at det planlagte utredningsarbeidet blir gjennomført, og er enige om at utredningsarbeidet gjennomføres i samsvar med og innenfor de rammer som ble avtalt ved fjorårets forhandlinger. I påvente av arbeidsgruppens rapport, videreføres gjeldende ordning for Reindriftsavtalen 2015/2016.

På denne bakgrunn er avtalepartene enige om å oppnevne en arbeidsgruppe bestående av 4 medlemmer, hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. Et av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. desember 2015. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

Dersom tilslaget på de ulike ordningene fører til at rammen overstiges, skal avtalepartene komme sammen for å finne inndecking innenfor reindriftsavtalens rammer.

6.4.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, sikring av reindriftens arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap. Tamreinlagene har i dag ikke krav om distriktsplan.

Gjeldende satser videreføres.

Distriktsplanen skal i henhold til reindriftsloven § 62 inneholde angivelse av flyttemønstre, oversikt over årstidsbeiter og kalvingsland, oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også framgå av planen. Likeledes oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art og eventuell inndeling i beitesoner. For å dokumentere driften

innenfor det enkelte tamreinlaget og for å likebehandle tamreinlagene med reinbeitedistriktene, er avtalepartene enige om å innføre krav om at også tamreinlagene utarbeider en plan med samme krav til opplysninger som i reinbeitedistriktenes distriktsplaner.

Det foreslås en bevilgning på 10,3 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2015/2016. Dette er tilsvarende ramme som i gjeldende avtale.

6.4.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie

Det avsettes 31,3 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreføring i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

For ytterligere å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, økes beregningsprosenten fra 35 pst. til 37 pst. av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. For øvrig gjennomføres det ingen endringer i regelverket og satser.

Produksjonspremien utbetales til leder av siidaandelen. Lederen har ansvaret for å oversende næringsoppgavene fra reineierne som er registrert under siidaandelen innen fastsatt frist. For tamreinlagene vil årsregnskapene danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

b. Kalveslaktetilskudd

Det avsettes 18,0 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

For ytterligere å stimulere til økt kalveslakt, økes satsen for kalveslaktetilskuddet fra 350 kroner til 400 kroner per kalv.

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe for å kartlegge og vurdere effekten av de siste års forlen-

gelse av kalveslaktetilskuddet. Arbeidsgruppen overleverte sin rapport 19. desember 2014. Arbeidsgruppen viser til at ut fra de overordnede mål om optimalisering av produksjon og tilpasning av reintallet, bør det stimuleres til slakting av kalv, uavhengig av om slaktingen skjer før eller etter jul. Kartleggingen av kalveslaktingen i forhold til år med eller uten frist i løpet av driftsåret, viser at størstedelen av slaktingen gjennomføres før jul bare forholdene ligger til rette for det. I de tilfeller hvor en større del av slaktingen må foretas etter jul, er årsakene til dette forhold som ligger utenfor reineiers kontroll. Arbeidsgruppen finner det ikke rimelig at dette skal medføre tap av tilskudd. På dette grunnlag foreslår arbeidsgruppen en videreføring av fristen for kalveslaktetilskuddet til 31.03.

Avtalepartene slutter seg til arbeidsgruppens vurderinger og anbefaling og har satt fristen for kalveslaktetilskuddet fra 15. august 2015 til 31. mars 2016.

c. Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

d. Ektefelle- og samboertillegg

Formålet med ektefelle- og samboertillegget er å støtte opp om den familiebaserte reindriften.

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg.

e. Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindrifftsutøvere under 35 år, og som er under etablering av egen enhet. Samtidig skal tilskuddet stimulere til strukturendringer ved at siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år.

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd over Reindrifftsavtalen 2015/2016.

6.4.4 Frakttilskudd

Tilskudd til frakt av reinslakt skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineier i ulike reinbei-

tedistrikt og tamreinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter.

Gjeldende satser ved frakt av levende rein og reinslakt videreføres.

For at tilskudd skal kunne innvilges, innføres det et nytt vilkår som innebærer at slaktet rein må være klassifisert i henhold til nytt klassifiserings-system.

Det avsettes 3,0 mill. kroner til ordningen med frakttilskudd for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

Avtalepartene er enige om å nedsette en arbeidsgruppe for få foretatt en gjennomgang av frakttilskuddsordningen. Arbeidsgruppen skal vurdere effekten av innføringen av frakttilskudd for levende rein, samt effekten av endringer av tilskuddsatsen per kilometer frakt. Videre skal arbeidsgruppen gi en oversikt over transaksjonskostnadene med dagens ordning, samt vurdere mulige konsekvenser ved en eventuell avvikling.

Arbeidsgruppen skal bestå av 4 medlemmer, hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. desember 2015. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

I henhold til *Forskrift om rapportering av slaktet rein* kan de som slakter rein søke om økonomisk støtte til å gjennomføre de alders- og kjønnsbestemmelser som kreves.

Det avsettes 300.000 kroner over Reindrifftsavtalen 2015/2016 som økonomisk støtte til slakteriene for å gjennomføre nødvendige alders- og kjønnsbestemmelser.

6.5 Velferdsordninger

Det avsettes 2,6 mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2015/2016 til velferdsordninger.

Av disse avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Tidligpensjon i reindriften skal bidra til å lette generasjonsoverganger i reindriften for dem som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindriften. Ordningen skal videre stimulere til at reingtallet og sysselsettingsstrukturen tilpasses næringsressurs- og inntektsgrunnlag.

Videre avsettes det 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel.

Formålet med ordningen er å bidra til å finansiere leie av avløsere i reindriften ved svangerskap og fødsel, samt styrke stillingen til reindriffts-kvinnene. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Bevilgningen til sykepengeordningen videreføres uendret med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger – fra 65 pst til 100 pst av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Over organisasjonstilskuddet øremerkes det 200.000 kroner til organisering og drift av HMS-tiltak for reindriffts-næringen, jf pkt 6.6. Tildelingen forutsetter en egenandel på 10 pst fra brukerne av tjenesten. NRL skal årlig rapportere om bruken av midlene.

6.6 Organisasjonstilskudd

Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS-tiltak i reindriften, for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

Når NRL får sitt organisasjonstilskudd over statsbudsjettet, stilles det en rekke vilkår om rapportering, og oppfølging av andre krav. Videre forutsettes det at NRL organiserer sitt arbeid slik at organisasjonen kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften. Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2016. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

6.7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriffts-næringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøtt-bransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere rein-

kjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Landbruksdirektoratet tar kontakt med departementet.

6.8 Regelverk

Regelverket for Reindriftens utviklingsfond og ordningene under punkt 6.4 fastsettes av LMD i

samråd med NRL. Det forutsettes at fastsettelsen finner sted senest 1. juli 2015. Regelverket blir publisert i et eget forskriftshefte som trykkes både med norsk og samisk tekst. Videre blir regelverket lagt ut på Landbruksdirektoratets internettside, samt utsendt til samtlige ledere av siidaandeler.

7 Endringer i statsbudsjettet 2015

I samsvar med Prop. 1 S (2014–2015) for Landbruks- og matdepartementet har Stortinget vedtatt bevilgninger over kapittel 1151 med i alt 111,5 mill. kroner. Det foreslås nå omdisponeringer i statsbudsjettet for 2015, dvs. at kapittel 1151, post 51 økes med 12,2 mill. kr, mot reduksjon av hhv kapittel 1142 post 71 med 2,1 mill. kroner, kapittel 1151 post 75 med 8,7 mill. kroner og kapittel 1151 post 79 med 1,4 mill. kroner.

Omdisponeringen på 2,1 mill. kroner fra kapittel 1142 post 71 gjelder tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige. Omdisponeringen på 8,7 mill. kroner og 1,4 mill. kroner skal finansiere en rekke tiltak som skal bidra til å nå gitte reindriftspolitiske mål. Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale.

Øvrige budsjettforslag det er redegjort for i denne proposisjonen for 2016, med fordeling av Reindrifftsavtalens ramme på de ulike postene, legges på vanlig måte frem for Stortinget i forbindelse med ordinær budsjettbehandling gjennom Prop. 1 S (2015–2016) for Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om Reindrifftsavtalen 2015/2016, og endringer i statsbudsjettet 2015 m.m.

I

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1142		Landbruksdirektoratet	
	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark <i>kan overføres</i> reduseres med..... fra kr 9.834.000 til kr 7.734.000.	2.100.000
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet økes med fra kr 33.700.000 til kr 45.900.000.	12.200.000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd <i>kan overføres</i> reduseres med fra kr 69.100.000 til kr 60.400.000.	8.700.000
	79	Velferdsordninger <i>kan overføres</i> reduseres med fra kr 2.600.000 til kr 1.200.000.	1.400.000

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2016.

Vedlegg 1

Reindrifftsavtale 1. juli 2015–30. juni 2016

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsneringen av 26. februar 1993, har Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for driftsåret 2015/2016, gjeldende fra 1. juli 2015 til 30. juni 2016.

1 Økonomisk ramme avtaleåret 2015/2016

1.1 Bevilgninger over statsbudsjettet

Partene er enige om en ramme for Reindrifftsavtalen 2014/2015 på 113,0 mill. kroner.

1.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktese-songen 2015/2016.

2 Reindrifftsavtalens bevilgninger følger kalenderåret

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2016. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2015–2016) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil både inneholde forslag til budsjettvedtak, og forslag til omdisponeringer mellom poster for 2015. Det forutsettes at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2016.

3 Utviklings- og investeringstiltak

Det bevilges 35,6 mill. kroner til Reindrifftsens Utviklingsfond (RUF) for avtaleåret 2015/2016.

Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes til-delingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

Avtalepartene legger til grunn at RUFs styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tilde-lingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindrifftspolitikken.

For Reindrifftsens Utviklingsfond gjøres det føl-gende avsetninger:

- 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 8,2 mill. kroner som reindrifftsavtalens andel til Utviklingsprogrammet – vekst og verdiskaping i landbruket
- 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen i reindrifften
- 3,0 mill. kroner til markedstiltak
- 5,3 mill. kroner til pramming
- 0,6 mill. kroner til drift av nytt klassifiserings-system
- 0,5 mill. kroner til reindrifftsaglig medvirkning i regional forvaltning

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker,
- reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakte-anlegg,
- tiltak for å fremme likestilling og kvinners situasjon i reindrifften,
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindrifftsutøvere,
- sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindrifftsens arealer,
- gjennomføring av strukturiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse,
- andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beite-granskning, planlegging og avlstiltak,
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindriffts-samene,
- støtte til tiltak for reindrifftsneringen som følge av klimaskapte endringer,
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein,
- tilrettelegging av 1–2 dagers kompetanse-givende kurs/etterutdanning,
- forsknings- og kunnskapsformidling.

4 Kostnadsenkende og direkte tilskudd

Det bevilges 68,7 mill. kroner for avtaleåret 2015/2016 til ulike direkte tilskudd.

4.1 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, sikring av reindriften arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Foruten krav om at også tamreinlagene skal utarbeide en plan tilsvarende distriktsplanen for å motta tilskudd, videreføres gjeldende regelverk og satser.

Det avsettes 10,3 mill. kroner til ordningen med distriktstilskudd.

4.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Generelt krav gitt i § 2 nr. 3 bokstav d. endres slik at avkorting av tilskudd ved avvik fastsettes i prosent av siidaandelens maksimalt tillatte reintall. Dette innebærer at dersom siidaandelens overskridelse av øvre reintall er inntil 2,5 pst. reduseres tilskuddet med 1/3. Dersom overskridelse av øvre reintall er mellom 2,5 pst. og 5 pst. reduseres tilskuddet med 2/3. En overskridelse på mer enn 5 pst. innebærer at siidaandelen ikke er tilskuddsberettiget.

Dersom tilslaget på de ulike ordningene fører til at rammen overstiges, skal avtalepartene komme sammen for å finne inndekning innenfor reindriftsavtalens rammer.

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie:

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, økes beregningsprosenten fra 35 pst. til 37 pst. av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. For øvrig gjennomføres det ingen endringer i regelverket og satser.

Det avsettes 31,3 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

a. Kalveslaktetilskuddet:

For å stimulere til økt kalveslakt, økes satsen for kalveslaktetilskuddet fra 350 kroner til 400 kroner per kalv.

Kalveslaktetilskuddet gjøres gjeldende fra 15. august 2015 til 31. mars 2016.

Det avsettes 18,0 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

b. Særskilt driftstilskudd til ungdom

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom.

c. Ektefelle- og samboertillegg:

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg.

d. Etableringstilskudd:

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd.

4.3 Andre tilskudd

Frakttilskudd:

Gjeldende satser ved frakt av levende rein og reinslakt videreføres.

For at tilskudd skal kunne innvilges, innføres det et nytt vilkår som innebærer at slaktet rein må være klassifisert i henhold til nytt klassifiseringssystem.

Det avsettes 3,0 mill. kroner til ordningen med frakttilskudd.

Rapportering av slaktet rein:

I henhold til *Forskrift om rapportering av slaktet rein* kan de som slakter rein søke om økonomisk støtte til å gjennomføre de alders- og kjønnsbestemmelser som kreves.

Det avsettes 300.000 kroner som økonomisk støtte til slakteriene for å gjennomføre nødvendige alders- og kjønnsbestemmelser i Reindriftsavtalen 2015/2016. Denne utgiften har tidligere blitt belastet direktoratets budsjettkapittel.

5 Velferdsordninger

Det bevilges totalt 2,6 mill. kroner til velferdsordningene i reindriften for Reindriftsavtalen 2015/2016.

5.1 Tidligpensjon i reindriften

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tidligpensjon i reindriften i Reindriftsavtalen 2015/2016.

5.2 Avløsning ved svangerskap /fødsel

Regelverk og satser for tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel videreføres. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindriftskvinnene.

Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Landbruksdirektoratet.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel i Reindrifftsavtalen 2015/2016.

5.3 Øvrige velferdsordninger

Gjeldende regelverk og avsetting til sykepengeordningen videreføres.

Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger – fra 65 pst. til 100 pst. av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst. av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Det avsettes 0,6 mill. kroner til sykepengeordningen i Reindrifftsavtalen 2015/2016.

6 Organisasjonstilskudd

Bevilgningen til organisasjonstilskudd settes til 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS tiltak i reindrifften.

Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2016. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/

departementer skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnaeringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Landbruksdirektoratet tar kontakt med departementet.

8 Regelverk

Regelverket for Reindriffts utviklingsfond og ordningene under punkt 4, fastsettes av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo 17. februar 2015

Ellinor Marita Jåma

Anne Marie Glosli

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsavtaleforhandlingene 2015**

Staten v/ Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har gjennomført forhandlinger om en reindrifftsavtale for 2015/2016.

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) møte:

Forhandlingsutvalg	Ellinor Marita Jåma (leder) Inge Even Danielsen Hans Ole Eira
Sakkyndige/rådgivere	Per John Anti Juhan Danel Gaup Per M. Sara Randi Skum Asgrim Opdal

Fra Staten møte:

Forhandlingsutvalg	Anne Marie Glosli (leder) Marit Myklevold Magnar Evertsen
Sakkyndige/rådgivere	Lill Tove Voje Skorge Tone Frantzen Seppola (Landbruksdirektoratet) Inger Haug (Landbruks- direktoratet) Sveinung Rundberg (Landbruksdirektoratet) Wenke Brenna (Kommunal- og moderni- seringsdepartementet) Espen Fjeldstad (Klima- og miljødepartementet)
Observatør	Marit Meløy Utsi (Sametinget)
Sekretær	Morten Floor

1 Budsjettmessige endringer i Reindrifftsavtalen 2014/2015

1.1 Utestenging fra vinterbeiter i Sverige

For å finansiere tiltak for distrikter som er ute-stengt fra vinterbeiter i Sverige sesongen 2014/2015, fremmes ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2015/2016 forslag om å omdisponere 2,1 mill. kroner fra kapittel 1142 post 71 til kapittel 1151 post 51.

Med bakgrunn i utfordringer knyttet til utskilling av svensk rein som blir igjen i Norge etter barmarkperioden, blir områder som kunne ha vært brukt til vinterbeiter hardt belastet, noe som igjen medfører at kystvinterbeitene brukes mer og belastes sterkere. Dette har igjen medført økte konflikter mellom jordbruk og reindrifften på kysten. For å legge til rette for tidligere utskillinger mellom norsk og svensk rein, skal retningslinjene endres slik at det åpnes for å kunne gi økonomisk støtte til de aktuelle reinbeitedistriktene.

1.2 Bruk av mindreforbruk fra 2014

I forbindelse med Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2015/2016, fremmes forslag om å omdisponere 8,7 mill. kroner fra kapittel 1151 post 75 og 1,4 mill. kroner fra post 79 til kapittel 1151 post 51. En forutsetning for å fremme en ompostering på totalt 10,1 mill. kroner, er at mindreforbruket fra 2014 blir godkjent overført til 2015.

- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slaktning av rein (3,58 mill. kroner).
- Videreutvikling av reindrifftsens arealbrukskart (1,57 mill. kroner).
- Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein (0,70 mill. kroner).
- Implementering av nytt rapporteringssystem (150.000 kroner).
- Tiltak for økt internkontroll og selvstyre (1,0 mill. kroner).
- Prosjekt for fjerning av både gammelt gjerde-materiell og ulovlige gjerder (1,8 mill. kroner).
- Prosjekt – bruk av merket «Rein helten på vidda» (1,0 mill. kroner).

- Implementering av nytt klassifiseringssystem (0,3 mill. kroner).

1.2.1 *Infrastrukturiltak som legger til rette for slakting av rein*

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2013/2014 og Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble det enighet om å sette av henholdsvis 7,5 mill. kroner og 5,0 mill. kroner til oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr.

Etter en nærmere fastsatt prosess, ble det kartlagt et behov i det enkelte reinbeiteområdet. På bakgrunn av denne kartleggingen foretok RUF-styret en prioritering mellom områder og distrikt. Denne prioriteringen sammen med strategisk plan fra våren 2012, skulle legges til grunn ved behandling av søknadene fra distriktene.

Fortsatt foreligger det et behov for en oppgradering av reindrifftsens infrastruktur i mange områder. Videre har erfaringer fra inneværende slaktesesong vist at enkelte distrikt har utfordringer med å få tatt ut slakterein.

Med bakgrunn i nevnte erfaringer, og det arbeidet som ble gjort i 2013 og 2014, legger avtalepartene til grunn at RUF-styret i løpet av første halvår får behandlet søknader om infrastrukturiltak i den hensikt at anleggene legger til rette for slakting og omsetning i sesongen 2015/2016.

Det avsettes 3,58 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til infrastrukturiltak i reindrifften.

1.2.2 *Videreutvikling av reindrifftsens arealbrukskart*

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å få gjennomført et pilotprosjekt knyttet til utvikling av reindrifftsens arealbrukskart. Hensikten var å få etablert kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

Konkret skulle pilotprosjektet gjennomføres i to faser. Første fase innebar en kartlegging av svenske samebyers arealbrukskart, samt en vurdering om det foreligger mulighet til å utvikle dagens arealbrukskart til også å gi en oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts areal. På bakgrunn av rapporten fra forprosjektet, skulle partene bli enige om man skulle gå videre med fase to som innebar en utarbeidelse av inngrepsskart for to reinbeitedistrikt.

Avtalepartene er enige om å gå videre med utvikling av reindrifftsens arealbrukskart. Avtalepartene ser det som viktig at reindrifftsens arealbrukskart utvikles til å bli helhetlige og dyna-

miske kart til bruk for reindrifftsnaeringen, offentlig forvaltning, planmyndigheter og utbyggere. Det er et mål at kartene skal danne grunnlag for innsyn i reindrifftsens arealbruk, og være et sentralt saksbehandlingsverktøy i analyser og tematiske framstillinger i saker hvor reindrifften blir berørt.

Avtalepartene er enige om gjennomføring av følgende delprosjekter i utviklingen av reindrifftsens arealbrukskart:

- Landbruksdirektoratet står ansvarlig for å utrede og implementere et system for ajourhold av reindrifftsens arealbrukskart. Utredningen avrapporteres innen oktober 2015. NRL deltar i samarbeidet som skal utrede ansvarsforhold mellom reindrifftsnaeringen og forvaltningen. Naeringen medvirker ved å være ansvarlig for deler av kartets innhold. Prosjektet inkluderer opplæring av ansvarlige innenfor reinbeitedistriktene.
- Landbruksdirektoratet er ansvarlig for å tilrettelegge for PDF-baserte utskrifter direkte fra innsynsløsningen *Kilden*. Institutt for skog og landskap får ansvaret for å gjøre de tekniske tilretteleggingene.
- NRL skal sammen med Landbruksdirektoratet gjennomføre en vurdering av temalagene i reindrifftsens arealbrukskart, og hvordan disse presenteres. Direktoratet leder arbeidet.
- Landbruksdirektoratet er ansvarlig for at krav til dokumentasjon som del av det offentlige kartgrunnlaget er oppfylt. Direktoratet skal oversende en sluttrapport for dette arbeidet innen 1. desember 2015.
- Landbruksdirektoratet skal i samarbeid med andre aktører i kartsamarbeidet vurdere muligheten for en systematisk og helhetlig gjennomgang av reindrifftsens gjerder og anlegg. Gjennom et forprosjekt skal direktoratet avdekke behov og muligheter som kartsamarbeidet kan gi. Direktoratet skal oversende avtalepartene en rapport fra forprosjektet innen 1. desember 2015. Rapporten skal også inneholde forslag om videre framdrift.
- Landbruksdirektoratet skal innen 1. desember 2015 legge frem for avtalepartene en oversikt over fremtidige drifts- og vedlikeholdskostnader for reindrifftsens arealbrukskart.

Landbruksdirektoratet avgir en statusrapport i arbeidet med å utvikle reindrifftsens arealbrukskart i forbindelse med forskriftsmøtet våren 2015.

Kostnadene til utvikling av reindrifftsens arealbrukskart er beregnet til 2,5 mill. kroner. Prosjektet finansieres med gjestående bevilgning fra pilotprosjektet pålydende 0,93 mill. kroner, samt

en avsetning på 1,57 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme.

1.2.3 *Forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein*

Telling av rein er ressurskrevende for både reindriften og forvaltningen. Slik dagens tellinger gjennomføres, er det kun mulig å få kontrolltelt et fåtall av distriktene i løpet av ett år. Med bakgrunn i pågående prosess med en reduksjon av reintallet i Finnmark, har tellingene de siste årene vært konsentrert i Finnmark. Manglende tellinger sør for Finnmark skaper en usikkerhet omkring reintallet i disse områdene.

Avtalepartene er enige om at det oppnevnes en arbeidsgruppe som får ansvaret for å gjennomføre et forprosjekt for å avdekke utfordringer med dagens tellinger. Videre hvilke muligheter som foreligger i alternative tellemetoder, herunder dronetellinger og gjennom individmerking av rein. I tillegg skal arbeidsgruppen foreslå eventuelle justeringer som bidrar til mer effektive tellinger.

Avtalepartene er enige om å oppnevne en arbeidsgruppe med fire medlemmer. To av medlemmene oppnevnes av NRL og to av medlemmene oppnevnes av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for gruppen. Der som arbeidsgruppen finner det formålstjenlig kan arbeidsgruppen benytte aktuelle forskningsmiljøer til gjennomføring av deler av prosjektet. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

Arbeidsgruppen skal legge fram sin rapport innen 1. desember 2015.

Det settes av 0,7 mill kroner utover RUF sin ordinære ramme til gjennomføring av et forprosjekt knyttet til metoder for telling av rein.

1.2.4 *Implementering av nytt rapporteringssystem*

I forbindelse med reindriftsavtalen for 2013/2014 ble avtalepartene enige om at dagens rapportering fra slakteriene og videreforedlingsbedriftene ikke er tilfredsstillende. Riktig rapportering er avgjørende grunnlag for Markedsutvalgets arbeid. Videre gir manglende rapportering utfordringer vedrørende behandling av søknader om tilskudd, samt for utarbeidelse av både totalregnskapet og ressursregnskapet.

Avtalepartene ble enige om å nedsette en arbeidsgruppe bestående av Landbruksdirekto-

ratet, NRL og Private Reinsdyrslakteriers Landsforening (PRL) for å utarbeide et nytt web-basert rapporteringssystem. Sluttrapport fra arbeidsgruppen ble presentert for avtalepartene i desember 2014. Gjennom presentasjonen ble det avklart at opplæring av brukere og implementering hos de enkelte slakteriene ikke har startet, men at applikasjonen er tilnærmet operativt ferdig. Det ble avsatt 2,0 mill. kroner til utvikling av nytt rapporteringssystem. Forbruket viser et mindreforbruk på om lag 500.000 kroner. I forbindelse med møtet mellom avtalepartene i desember ble det avtalt at 150.000 kroner av dette mindreforbruket skal omdisponeres for å finansiere et nedskjæringsforsøk for å få kvalitetssikret det klassifiseringssystemet som er utviklet.

Kostnadene til implementering av nytt rapporteringssystem er beregnet til 0,5 mill. kroner i 2015. Prosjektet finansieres med gjenstående bevilgning fra prosjektet pålydende 350.000 kroner, samt en avsetning på 150.000 kroner utover RUF sin ordinære ramme.

1.2.5 *Tiltak for internkontroll og selvstyre*

Reindriftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindriftsnæringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvar for at reindriften er bærekraftig. Reindriftsnæringen står overfor store utfordringer fremover i tid for å sikre en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. En videreutvikling av lokalt styre vil være viktig for å nå gitte reindriftspolitiske mål.

Landbruksdirektoratet arbeider aktivt med flere tiltak for å styrke reindriftsnæringens evne til selvstyre og internkontroll. Avtalepartene er enige om at enkelte av disse tiltakene finansieres over reindriftsavtalen. Dette gjelder gjennomføring av seminarer om utvikling av lokalt styre både for alle distriktsstyrene og alle siidaandelslederne, samt gjennomføring av et pilotprosjekt for utvikling av lokalt styre for et geografisk avgrenset område.

I arbeidet med å styrke reindriftsnæringens evne til selvstyre og internkontroll skal Landbruksdirektoratet utarbeide et mandat og en prosjektplan. Utarbeidelsen skal skje i nært samarbeid med NRL og Sametinget. Prosjektplanen skal ferdigstilles og presenteres avtalepartene under forskriftsmøtet i mai/juni 2015.

Landbruksdirektoratet arbeider også med en konkret uttesting av et opplegg for mekking i

reindrifftsneringen. Uttesting av en meklingsordning skal ogsa innarbeides i prosjektplanen som direktoratet skal utarbeide.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tiltak for internkontroll og selvstyre utenfor RUF sin ordinære ramme.

1.2.6 Prosjekt – Fjerning av gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder

I samtlige reinbeiteområder ligger det betydelige mengder med gammelt gjerdemateriell som bør fjernes. Avtalepartene er enige om at de som har oppført ulovlige gjerder ogsa har et ansvar for å fjerne dem, men at dette i flere distrikter i liten grad er fulgt opp. Gjerdemateriell som blir liggende er til hinder og skade for både vilt og personer som ferdes i naturen. Gammelt gjerdemateriell som kan knyttes til reindrifften kan ogsa være et omdømmeproblem.

Avtalepartene er enige om at det iverksettes et prosjekt som har som formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell. Ordningen skal være tidsbegrenset og knyttet til driftsåret 2015/2016. Gjennom ordningen kan distrikter søke om økonomisk støtte til fjerning av gammelt gjerdemateriell.

For driftsåret 2015/2016 har avtalepartene valgt å prioritere Troms og Nordland reinbeiteområder. Landbruksdirektoratet utarbeider et regelverk for ordningen som fastsettes i god tid før barmarksesongen. Ordningen administreres av fylkesmannen i Nordland og Troms. Landbruks- og matdepartementet skal kontakte FEFO og Statskog med forespørsel om de kan bistå i gjennomføringen av dette prosjektet.

Avtalepartene er enige om å avsette 1,8 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til et prosjekt som har til formål å få fjernet gammelt gjerdemateriell og ulovlige gjerder.

1.2.7 Prosjekt – «Rein helten på vidda»

Markedsutvalget har fått utviklet en egen merkenøytral profil. Profilen understreker særpreget til Norsk Reinsdyrkjøtt og spiller på verdiene smakfull, ekte, ren og naturlig. Designet skal gi et etterlatt inntrykk av reinsdyrkjøtt som *Det smakfulle og møre kjøttet fra vidda*. Profilen ble tildelt merket for god design i 2013 av Norsk Designråd. Profilen er lagret i en elektronisk designmanual som gir retningslinjer for bruken. Videre er profilen blitt merkevarebeskyttet i løpet av 2014. Avtalepartene har tidligere signalisert at Markedsutvalget skal arbeide for å få avklart hvordan bedriftene kan nyttiggjøre seg profilen, herunder mulig-

heten for at bedriftene betaler for bruken, og derigjennom bidrar til å finansiere den merkenøytrale markedsføringen.

Markedsutvalget har utarbeidet en plan for et prosjekt som har som formål å etablere kriterier for bruken av profilen og derigjennom gi reinkjøttbransjen tilgang til profilen mot at de bidrar økonomisk til den merkenøytrale markedsføringen. Avtalepartene slutter seg i utgangspunktet til den forelagte prosjektplanen, herunder prosjektorganiseringen. Dette innebærer at avtalepartene står som felles eier av prosjektet. Prosjektresultatene skal tilbake til avtalepartene for godkjenning. I tillegg skal det gjennomføres et felles Eiermøte for prosjektet. Under Eiermøtet drøftes og fastsettes endelig prosjektplan.

Det avsettes 1,0 mill. kroner utover RUF sin ordinære ramme til prosjektet.

1.2.8 Implementering av nytt klassifiserings-system

Avtalepartene ser nødvendigheten av at det legges til rette for gjennomføring av kurs for sertifisering av klassifiserer på reinsdyrkjøtt. Videre ser avtalepartene det ogsa som nødvendig at det legges til rette for at NRL gis mulighet til å gjennomføre informasjonsarbeid i forbindelse med etablering av nytt system.

Med dette som utgangspunkt er avtalepartene enige om å avsette 300.000 kroner utover RUF sin ordinære ramme til implementering av nytt klassifiseringssystem. Avsettingen kommer i tillegg til tidligere avsetting på 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og etablering av nytt klassifiseringssystem.

2 Reindrifftsavtalen for 2015/2016

Partene er enige om en reindrifftsavtale for 2015/2016, gjeldende fra 1. juli 2015 til 30. juni 2016. Avtaleteksten er gjennomgått og undertegnet.

Avtalepartene er i tilknytning til de enkelte poster og ordninger enige om:

2.1 Post 51: Reindrifftens utviklingsfond (RUF)

2.1.1 Kvinnerettede tiltak

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes særskilte midler til kvinnerettede tiltak i Reindrifftsavtalen 2015/2016, men understreker at dette ikke utelukker reindrifftskvinnene fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

Avtalepartene er enige om at arbeidet med likestilling i reindrifften krever innsats fra flere aktører. Dette gjelder både fra det offentlige ved utforming av virkemidler, fra næringen selv og gjennom næringsorganisasjonen.

NRL har utarbeidet en strategi for likestilling i reindrifften med konkrete oppfølgingspunkter. Framover vil det være av sentral betydning at NRL arbeider aktivt og målrettet med strategien, samt at NRL foretar en prioritering av de ulike tiltakene. Særlig trekkes frem viktigheten av at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Dette gjelder både i NRLs styre og i lokalene.

Avtalepartene er enige om at det foreligger et behov for mer informasjon om hvilke ordninger over reindrifftsavtalen som gjelder for reindrifftskvinnene. For å legge til rette for økt informasjon, vil Landbruksdirektoratet følge opp slik at reindrifftskvinnene blir informert på egnet måte.

2.1.2 *Forskning og utvikling*

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2015. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer hvordan årets avsetning skal brukes.

Avtalepartene er enige om at reindrifftens utviklingsmuligheter tydeliggjøres som et prioritert forskningsområde. Avtalepartene forutsetter at RUF-styret foretar de nødvendige avgrensinger slik at søknader knyttet til utviklingsmuligheter er innenfor de rammer og formål som er satt i styrets strategiske plan.

2.1.3 *Konfliktforebyggende tiltak*

Avtalepartene viser til at hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindrifften og det øvrige landbruket, og påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foretar en grundig kvalitets-sikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avtalepartene legger til grunn at man i forbindelse med det kommende jordbruksoppgjøret overfører fylkesmannen minst tilsvarende bevilgning på 1,45 mill. kroner til samme formål fra jordbruksavtalen.

2.1.4 *Utviklingsprogrammet*

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å samordne Reinprogrammet med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat (Endret

navn til Utviklingsprogrammet – vekst og verdiskaping i landbruket fra 1. januar 2015). Bakgrunnen for sammenslåingen var at partene vurderte det slik at begge programmene har tilnærmet lik innretning, kundene har de samme utfordringene og at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Videre var en samordning også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet og virkemiddelapparatet.

Ved en sammenslåing satte avtalepartene som en forutsetning at reindrifften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet. Videre at Innovasjon Norge fortsatt utøver en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programets reinkjøttkunder, og har stor oppmerksomhet på å få frem de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig. Avtalepartene var enige om å videreføre programmets innretning og satsingsområder.

Styringsgruppen for Reinprogrammet behandlet sin sluttrapport under sitt siste møte 27. november 2014. I sluttrapporten påpekte Styringsgruppen at det er to sentrale formål med rapporten. Det ene er å gi en status- og sluttrapport når Reinprogrammet avvikles. Det andre formålet er å gi innspill til styringsgruppen og administrasjonen av det nye programmet, innspill som styringsgruppen for Reinprogrammet mener er viktig for både å ivareta og utvikle Reinprogrammets eksisterende og potensielle kunder. I tillegg forutsettes det at erfaringene som fremkommer i rapporten og innspillene fra styringsgruppen vil være sentrale momenter i arbeidet med å utvikle nytt programnotat, og i utviklingen av styringen og administrasjonen av det nye programmet.

Avtalepartene slutter seg til Styringsgruppens anbefalinger, og forutsetter at styringsgruppen og administrasjonen for Utviklingsprogrammet følger opp og ivaretar gitte anbefalinger.

Avtalepartene slutter seg også til styringsgruppens anbefaling om at reindrifftsavtalens økonomiske andel blir øremerket i det nye programmet. Dette gjelder også gjenstående bevilgning på Reinprogrammet.

2.1.5 *Fagbrevordningen*

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning.

Avtalepartene registrerer at Opplæringskontoret siden våren 2010 ikke har funnet andre finansieringskilder. Avtalepartene er enige om at manglende finansiering vil innebære en avvikling av

ordningen. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret arbeider aktivt med å finne andre finansieringskilder, og at Landbruks- og matdepartementet bistår med å følge opp saken overfor andre departement.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindrifften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg påpeker avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene. Fagbrevordningen gjøres også gjeldende for tamreinlagene.

2.1.6 Markedstiltak

Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindrifftsavtalen til generisk markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

I samsvar med sin første markedsplan utarbeidet Markedsutvalget en Markedshåndbok. Boken er blitt distribuert til samtlige siidaandeler og tamreinlag. Markedshåndboken kommuniserer verdiene knyttet til norsk reinsdyrkjøtt, og skal engasjere reindriffts næringens primærledd i arbeidet med markedsføring av reinkjøtt.

Markedsutvalget legger opp til en revidering av Markedshåndboken i løpet av 2015.

Fram mot Reindrifftsavtalen 2016/2017 skal NRL ha gjennomført en implementeringsprosess av den nye boken i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg til Markedsutvalgets forslag til aktiviteter og budsjett for 2015/2016 og justeringer av planlagte kampanjer. Markedsutvalgets mindreforbruk fra 2014 overføres til 2015.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet

har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 50.000 kroner i budsjettet for 2015 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 150.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

Avtalepartene er enige om at sekretariatet for Markedsutvalget fortsatt skal ligge hos Landbruksdirektoratet. Fram mot forskriftsmøtet i mai/juni 2015 skal Landbruksdirektoratet avklare med Markedsutvalget hvilke oppgaver som tilligger sekretariatet og hvilke oppgaver som må løses på annen måte. Avklaringen skal legges frem for avtalepartene under forskriftsmøtet.

2.1.7 Pramming av rein

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015, ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å gå gjennom ordningen med pramming av rein. Dette hadde sin bakgrunn i at kostnadene til pramming av rein har økt betydelig de senere årene, og at avtalepartene er enige om at pramming på sikt bør fases ut av reindrifftsavtalen. Arbeidsgruppen skulle bl.a. vurdere det framtidige behovet for pramming av rein, og andre mulige flyttemetoder.

Arbeidsgruppen har i sin rapport foreslått at ordningen med pramming av rein på våren opprettholdes som i dag. Når det gjelder prammingen på høsten, foreslås det at gjeldende seilingsplan avkortes.

Avtalepartene legger til grunn at pramming av rein gjennomføres innenfor de rammer som ble gitt når anbudet for sesongen 2015/2016 ble utlyst. Ved utlysning av fremtidige anbud er avtalepartene enige om at det legges inn en justering i seilingsplanen i samsvar med prammegruppas forslag.

2.1.8 Reindrifftsanlegg

Avtalepartene er enige om å videreføre satsene for tilskudd til anlegg. Videre er det enighet om en videreføring av gitte vilkår om at det ikke skal gis tilskudd til anlegg til siidaandeler som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, samt for

reinbeitedistrikt som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag*. Det avsettes ingen øremerkinger verken til enkelttiltak eller til en avsetning til dette formålet i Reindrifftsavtalen 2015/2016.

2.1.9 *Protect Sápmi*

Avtalepartene er enige om at det ikke er riktig at det gis finansiell støtte til drift av Protect Sápmi over reindrifftsavtalen. Finansiell støtte må derfor følges opp utenfor avtalen.

2.1.10 *Lærings- og omsorgsbaserte tjenester*

Avtalepartene ble enige om å sette av totalt 450 000 kroner over Reindrifftsavtalen 2013/2014 for å utrede mulighetene for å utvikle og etablere lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Dette skulle utvikles etter samme modell som Inn på tunet ordningen i jordbruket. Fylkesmannen i Finnmark (FM Finnmark) fikk oppdraget, og avleverte rapporten «*Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Rapport fra pilotprosjektet «Ut på vidda», utført høsten 2014»*» den 28. november 2014.

I rapporten anbefales det å etablere et flerårig prosjekt, enten knyttet til Matmerk og Inn på tunet-ordningen, regional forvaltning eller Samisk høyskole for å utvikle en permanent ordning.

For at det på sikt skal etableres en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften, er avtalepartene enige om at det i en oppstartsfase settes av midler til et treårig prosjekt over reindrifftsavtalen. Hensikten med gjennomføringen av prosjektet er å få et grunnlag for å vurdere om ordningen skal gjøres permanent.

Det skal oppnevnes en arbeidsgruppe som skal utarbeide en prosjektplan. Arbeidsgruppen skal bestå av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Fylkesmannen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen skal overlevere et forslag til prosjektplan i forbindelse med forskriftsmøtet mai/juni 2015, herunder organisering og mandat for prosjektet.

Prosjektperioden er tre år. Det settes av 1. mill. kroner over Reindrifftsavtalen 2015/2016 til det første året av prosjektperioden.

2.1.11 *Nytt klassifiseringssystem*

I reindrifftsavtalen for 2013/2014 ble det satt av 2,0 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av

et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Systemet skulle ta utgangspunkt i dagens EUROP klassifiseringssystem. Det ble etablert en arbeidsgruppe med ansvar for prosjektet, og det ble tatt sikte på å få etablert systemet før slaktesesongen 2013/2014.

Arbeidsgruppen har kommet fram til et forslag til regelverk for nytt klassifiseringssystem. Regelverket er samlet i en Klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt. Regelverket inneholder også regler for pussing av slakt, definerer hvordan et reinsdyrslakt skal se ut ved veiing, regelverk for tidspunkt for varmveiing av slakt, varmvektssvinn og regelverk for merking av reinsdyrslakt. Det er også vedtatt regelverk for aspirantopplæring og sertifisering av nye klassifisører, etterutdanning av godkjente klassifisører og regelverk for klassifiserings- og pussekontroller ved reinsdyrslakteriene.

Arbeidsgruppen anbefaler at det innføres et system for klassifisering av reinsdyrslakt. Gruppen foreslår videre at systemet eies av Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL), og at det oppnevnes et klassifiseringsutvalg for reinsdyrslakt, med representanter fra NRL og Private Reinsdyrslakteriers Landsforbund. Arbeidsgruppen foreslår at ordningen skal være frivillig for slakteriene om de vil være med i klassifiseringsordningen.

Med unntak av at ordningen skal være frivillig, slutter avtalepartene seg til forslagene fra arbeidsgruppen. Avtalepartene ser det som viktig at nytt klassifiseringssystem i størst mulig utstrekning kommer til anvendelse, og at reindrifftsavtalen brukes for å oppnå dette. LMD vil snarlig ta initiativ til å innføre lovbestemmelser som sikrer pliktig klassifisering av reinsdyrkjøtt.

Avtalepartene legger til grunn at nytt klassifiseringssystem kan innføres fra 1. september, dvs for slaktesesongen 2015/2016.

2.1.12 *Reindrifftsaglig medvirkning og deltagelse i regional forvaltning*

I forbindelse med avvikling av områdestyrene og overføring av den regionale forvaltningen av reindrifften til fylkesmannen, ble det besluttet at de aktuelle fylkesmennene skal etablere ordninger som legger til rette for samisk og reindrifftsaglig medvirkning i den regionale forvaltningen.

Avtalepartene ser det som viktig at det støttes opp om ordninger som legger til rette for samisk og reindrifftsaglig medvirkning i den regionale forvaltningen. Med dette som utgangspunkt, er

avtalepartene enige om at det avsettes noe midler over RUF som gir reindrifften mulighet til å søke økonomisk støtte til deltakelse i den regionale forvaltningen.

2.2 Post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

2.2.1 Distriktstilskudd

Tamreinlagene har i dag ikke krav om distriktsplan. Distriktsplanen skal i henhold til reindrifftsloven § 62 inneholde angivelse av flyttemønstre, oversikt over årstidsbeiter og kalvingsland, oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også fram av planen. Likeledes oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art og eventuell inndeling i beitesoner. For å dokumentere driften innenfor det enkelte tamreinlaget og for å likebehandle tamreinlagene med reinbeitedistriktene, er avtalepartene enige om å innføre krav om at også tamreinlagene utarbeider en plan med samme krav til opplysninger som i reinbeitedistriktenes distriktsplaner.

2.2.2 Vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Avtalepartene ser det som viktig og nødvendig at det nye klassifiserings- og rapporteringssystemet kommer til anvendelse. Med dette som utgangspunkt er avtalepartene enige om at dagens vilkår for rapportering av kalveslakt videreføres gjennom krav til bruk av det nye systemet. Avtalepartene vil i løpet av høsten 2015 vurdere status.

2.2.3 Styrking av siidaandelsinnehaverens stilling

Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe for å gjennomføre en vurdering av effektene ved gjeldende ordning om at det skal gjennomføres en avkorting i de kostnadssenkende og direkte tillkuddene hvor reintallet til siidainnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til leder av siidaandel er under 85 pst av det totale reintallet i vårflokk. Med bakgrunn i at man

kun hadde erfaringstall fra ett driftsår, ble det planlagte utredningsarbeidet utsatt.

Avtalepartene ser fortsatt behov for at det planlagte utredningsarbeidet blir gjennomført, og er enige om at utredningsarbeidet gjennomføres i samsvar med og innenfor de rammer som ble avtalt ved fjorårets forhandlinger. I påvente av arbeidsgruppens rapport, videreføres gjeldende ordning for Reindrifftsavtalen 2015/2016.

På denne bakgrunn er avtalepartene enige om å oppnevne en arbeidsgruppe bestående av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. desember 2015. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

2.2.4 Gjennomgang av frakttilskuddsordningen

Det nedsettes en arbeidsgruppe for få foretatt en gjennomgang av frakttilskuddsordningen. Arbeidsgruppen skal vurdere effekten av innføringen av frakttilskudd for levende rein, samt effekten av endringer tilskuddsatsen per kilometer frakt. Videre skal arbeidsgruppen gi en oversikt over transaksjonskostnadene med dagens ordning, samt vurdere mulige konsekvenser ved en evt avvikling.

Arbeidsgruppen skal bestå av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. desember 2015. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

3 Tiltak som følge av radioaktiv forurensing

3.1 Dekning av kostnader ved tiltak som følge av radioaktiv forurensing

- Det er avsatt 2,5 mill kroner over kapittel 1142 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2015.

- b. Avtalepartene er enige om at forskrift om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske tap som reieiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt, skal forenkles og tilpasses dagens situasjon i samsvar med forslag fra radioaktivitetsgruppen som ble oppnevnt i forbindelse med Reindrifftsavtalen 2014/2015.
- c. Regelverket for radioaktivitetstiltak i slakteseongen 2015/2016 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Oslo 17. februar 2015

Ellinor Marita Jåma

Anne Marie Glosli

Vedlegg 3**Tabellvedlegg****Fordeling av avtalens ramme på de ulike postene (mill kroner):**

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2014/2015	Forslag til avtalen for 2015/2016	Differanse 2014/2015 og 2015/2016
51	Reindrifftsens utviklingsfond	33,7	35,6	1,9
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	-
75	Direkte tilskudd	69,1	68,7	-0,4
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	-
	Sum	111,5	113,0	1,5

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill kroner):

Formål	Avtalen 2014/2015, tildelingsramme	Avtalen 2015/2016, tildelingsramme
Konfliktforebyggende tiltak	1,45	1,45
Utviklingsprogrammet	8,20	8,20
Fagbrevordningen	2,00	2,00
Markedstiltak	5,00	3,00
Pramming	5,30	5,30
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	0,10	1,00
Drift av nytt klassifiseringssystem	-	0,60
Reindriffts faglig medvirkning i regional forvaltning	-	0,50
«Reindrifftsens hverdag»	1,00	-
Til disposisjon for RUF's styre	10,65	13,55
Sum	33,70	35,60

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner):

Benevnelse	Avtalen 2014/2015	Avtalen 2015/2016
Distriktstilskudd	10,3	10,3
Produksjonspremie	32,7	31,3
Kalveslakttilskudd	17,8	18,0
Særskilt driftstilskudd til ungdom	1,3	1,8
Etableringstilskudd	2,2	2,2
Ektefellestilskudd	1,8	1,8
Frakttilskudd	3,0	3,0
Tilskudd til rapportering av rein	-	0,3
Sum	69,1	68,7

